

číslo 22, 2017 – 2018

SPRÁVY

SLOVENSKEJ PARAZITOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

OBSAH ČÍSLA

❖ Úvodník.....	3
❖ Oznamy výboru SPS pri SAV	
• Správa o činnosti Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV počas funkčného obdobia apríl 2015 – apríl 2019.....	5
• Správa revíznej komisie SPS pri SAV za funkčné obdobie 15. 4. 2015 – 27. 3. 2019.....	6
• Ceny SPS pri SAV za najlepšie vedecké práce mladých parazitológov za rok 2016.....	7
• Ceny SPS pri SAV za najlepšie vedecké práce mladých parazitológov za roky 2017 – 2018.....	8
• Správa o hospodárení SPS pri SAV v roku 2017.....	8
• Správa o hospodárení SPS pri SAV v roku 2018.....	9
❖ Členské príspevky – číslo účtu.....	9
❖ Aktivity členov SPS pri SAV v rokoch 2017 – 2018	
• Vplyv globálnych zmien na životné prostredie, zdravie ľudí a zvierat.....	10
• Noc Múzeí a Galérií 2017.....	13
• Nahradia rastlinné a včelie produkty klasické liečivá?.....	13
• 13. slovenské a české parazitologické dni.....	15
• 9th Acanthocephalan Workshop 2018.....	17
• Piaty ročník konferencie Labudove dni.....	18
• Medzinárodná konferencia „Infekčné a parazitárne choroby zvierat“.....	18
❖ Jubilujúci členovia SPS pri SAV v rokoch 2017 – 2018.....	19
• Životné jubileum docenta Michala Stanka.....	19
• Profesorka Lýdia Čisláková jubiluje.....	21
• Jubilantka doktorka Elena Kocianová.....	22
• Docent Branislav Peťko – 65 -ročný.....	23
• Profesorka Mária Goldová jubiluje.....	25
• K významnému životnému jubileu docenta Michala Gibodu.....	26
• Profesor Pavol Dubinský sa 12. 2. 2019 dožíva 80 rokov.....	27
❖ Významné udalosti	
• Menovanie Františka Ondrisku za profesora.....	28
❖ Spomíname	
• Za profesorom Gustávom Čatárom.....	29
❖ Temné časy slovenskej vedy.....	30
❖ Kalendár budúcich vedeckých parazitologických podujatí.....	31

ÚVODNÍK

Milí kolegovia – parazitológovia,

prihovárame sa Vám po dvojročnej odmlke s dvojčíslo Správ SPS pri SAV za obdobie 2017 a 2018, v ktorom by sme radi zhrnuli najdôležitejšie udalosti uplynulých dvoch rokov a tiež pripomenuli, čo nás čaká tento rok.

Najvýznamnejšími aktivitami našej spoločnosti je organizovanie domácich aj medzinárodných vedeckých konferencií, ktoré sú výbornou príležitosťou parazitológov so Slovenska, Čiech ale aj iných krajín, oboznámiť sa s najnovšími výsledkami v rámci širokého spektra parazitologického výskumu. V roku 2017 boli jediným podujatím, organizovaným pod záštitou SPS pri SAV, 23. Helmintologické dni, ktoré sa konali 8.-12. mája 2017 na Duchonke na západnom Slovensku. Aj napriek tomu, alebo práve preto, že tzv. „Helmintodny“ pravidelne organizujú českí kolegovia na rôznych miestach Čiech a Moravy, nápad zorganizovať toto podujatie prvýkrát na Slovensku sa stretlo s veľkým nadšením a zároveň prianím, aby sa stretnutie helmintológov z Čiech, Moravy a Slovenska organizovalo na Slovensku častejšie.

Rok 2018 bol na organizovanie vedeckých konferencií mimoriadne bohatý – naša spoločnosť bola hlavným organizátorom dvoch a spoluorganizátorom ďalších dvoch podujatí. Počas slnečných májových dní, 21.-25. mája 2018, sa v kongresovom hoteli Centrum v Košiciach konali v poradí 13. slovenské a české parazitologické dni, pod oficiálnym názvom 13th Slovak and Czech Parasitological Days – Parasites in the Heart of Europe 2. Aj keď pôvodne bolo toto podujatie stretnutím predovšetkým parazitológov zo Slovenska a z Čiech, rozhodli sme sa sprístupniť ho medzinárodnej vedeckej komunite; výsledkom bola účasť parazitológov zo Slovenska, Českej republiky, Poľska, Ruska, Litvy, Maďarska, Rakúska, Srbska, Ukrajiny a Spojených štátov. Výsledky svojej práce prezentovali v šiestich

samostatných sekciách venovaných širokému spektru výskumných tém, od taxonómie a genomiky, cez imunológiu a biochémiu, až po problémy humánnej, veterinárnej a rastlinnej parazitológie. Aj keď oficiálnym rokovacím jazykom podujatia bola angličtina, pre kolegov z klinických pracovísk a diagnostických laboratórií bola pripravená tematická sekcia v slovenskom resp. českom jazyku. Súčasťou tohto stretnutia bola aj súťaž mladých vedeckých pracovníkov, do ktorej svoje príspevky prihlásilo 25 študentov zo Slovenska, Českej republiky a Poľska. Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV bola tiež hlavným organizátorom medzinárodnej konferencie 9th Acanthocephalan Workshop, ktorá sa konala v Kongresovom centre Akadémia v Starej Lesnej, Vysoké Tatry v termíne 9.-13. septembra 2018. Na podujatí sa zúčastnili parazitológovia z 13 krajín (Alžírsko, Argentína, Brazília, Čína, Česká republika, Chorvátsko, Francúzsko, Nemecko, Mexiko, Slovensko, Tunisko, Ukrajina, USA) zaoberajúci sa základným i aplikovaným výskumom háčikohlavcov (Acanthocephala), významných endoparazitov rýb, obojživelníkov a cicavcov.

V termíne 12.-14. septembra 2018 sa v Smoleniciach konal piaty ročník Labudových dní, ktoré na počesť významného slovenského biológa RNDr. Milana Labudu DrSc. už tradične organizovali Virologický ústav BMC SAV, Ústav zoológie SAV, Parazitologický ústav SAV a spoluorganizátorom bola aj SPS pri SAV. Odborníci z piatich krajín (Slovensko, Rakúsko, Francúzsko, Španielsko a USA) hovorili o témach týkajúcich sa výskytu pôvodcov zoonotických ochorení prenosných na človeka, ich cirkulácie vo voľnej prírode a v mestách, genetických a proteomických štúdií patogénov, diagnostiky ochorení, epidemiológie, kontroly a prevencie nimi spôsobovaných ochorení.

Kolegovia z Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach or-

ganizovali v poradí 6. ročník vedeckého podujatia Infekčné a parazitárne choroby zvierat, ktorý sa konal v Košiciach v termíne 13.-14. septembra 2018. Cieľom konferencie bolo ponúknuť odbornej verejnosti najaktuálnejšie informácie z oblasti infekčných a parazitárnych chorôb ľudí a zvierat a priniesť najmodernejšie trendy v ich diagnostike a terapii. Na konferencii sa zúčastnilo 106 odborníkov z univerzít, výskumných ústavov ako aj praktickí veterinárni lekári zo Slovenska, Čiech, Chorvátska, Ukrajiny, Poľska, Litvy aj Albánska. Podujatie organizovala Katedra epizootológie a parazitológie UVLF v Košiciach za podpory a spolupráce Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR, Komory veterinárnych lekárov SR, Národného kontaktného bodu pre vedeckú a technickú spoluprácu s EFSA, PaÚ SAV, WAVES Slovakia a Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach. Jedným zo spoluorganizátorov podujatia bola aj SPS pri SAV.

Rok 2018 mal byť pre všetky inštitúcie SAV významným a prelomovým. Z pôvodnej formy hospodárenia organizácií ako rozpočtových alebo príspevkových sa v roku 2018 mali inštitúcie transformovať po predchádzajúcich rokoch nespočetných príprav, legislatívnych procesov a rokovaní na tzv. vedecké výskumné inštitúcie. Naši kolegovia z Parazitologického ústavu SAV v Košiciach, Ústavu zoológie SAV v Bratislave a Virologického ústavu BMC SAV v Bratislave v lete 2018 absolvovali byrokratickú nálož prípravy množstva dokumentov, absolvovali predčasné účtovné uzávierky a iné úkony a aktivity, ktoré administratívnym aj vedeckým pracovníkom SAV komplikovali bežnú prácu. Nielen zamestnanci SAV, ale v podstate aj celá verejnosť prostredníctvom médií sledovala toto dianie, ktoré skončilo v septembri definitívnym verdiktom o tom, že všetky postupy a aktivity boli zbytočne vynaložené, a že sa organizácie SAV opäť vrátia do pôvodných

foriem rozpočtových a príspevkových organizácií, v ktorých fungujeme doteraz. Podrobný popis udalosti predmetných dní Vám priblíži v tomto čísle vo svojom príspevku Martina Miterpáková. Po tejto skúsenosti si všetci prajeme, aby do budúcnosti mohla byť taká zásadná zmena, ako je zmena formy hospodárenia, založená na báze dobrovoľnosti a hlavne pripravenosti danej inštitúcie.

V roku 2019 nie sú naplánované žiadne vedecké podujatia, ktoré by naša spoločnosť ako hlavný organizátor alebo spoluorganizátor organizovala. Rok 2019 je ale dôležitý z toho dôvodu, že ku 15. aprílu 2019 ukončí svoju činnosť výbor SPS pri SAV v súčasnom zložení. Spolu s týmto číslom správ ste dostali aj hlasovacie lístky a pokyny k voľbám, ktorých priebeh bol užšie špecifikovaný v nových Stano-

vách SPS pri SAV, ktorých úpravu pripravil výbor SPS pri SAV a ich konečnú podobu schválila schôdza valného zhromaždenia dňa 28.3.2019. Dúfame, že svoje právo voliť využijú všetci riadni aj čestní členovia Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV, ktorí si v tajnom hlasovaní zvolia výbor SPS pri SAV na ďalšie 4 roky.

Na záver mi dovoľte, aby som na sklonku nášho volebného obdobia poďakovala všetkým členom výboru SPS pri SAV za ich aktívny prístup k úlohám, ktoré výbor musel riešiť. Menovite mi dovoľte poďakovať Martine Miterpáковой, s ktorou sme riešili celú administratívnu agendu spoločnosti, ktorá bola zároveň hlavnou redaktorkou Správ SPS pri SAV a hlavnou organizátorkou slovenských a českých parazitologických dní, Zuzane Hurníkovej za spravovanie hospodárskej agendy spoločnosti a za členstvo v komisii pre posudzovanie prác mladých vedeckých pracovníkov, Františkovi Ondriskovi za činnosť vo funkcii redaktora Správ SPS pri SAV a za odovzdávanie jeho cenných dlhoročných skúseností s prácou vo výbore, Michalovi Stankovi ako predsedovi a Veronike Rusňákovej Tarageľovej ako členke komisie za prácu v hodnotiacej komisii vedeckých príspevkov mladých parazitológov a Zuzane Vasilkovej za spravovanie našej web stránky a prácu redaktorky a grafickej dizajnerky Správ SPS pri SAV. Ďakujem tiež revíznej komisii, jej predsedníčke Daniele Antolovej a členom Bronislave Víchovej a Mariánovi Váradyemu za dohľad nad hospodárskou činnosťou spoločnosti.

Veľká vďaka patrí Eve Novákovej, sekretárke SPS pri SAV za administratívnu prácu pre našu spoločnosť a Ľudmile Lapšanskej za vedenie ekonomickej agendy SPS pri SAV.

Podakovanie patrí aj všetkým organizátorom a spoluorganizátorom vedeckých podujatí, ktoré boli organizované pod záštitou SPS pri SAV, aktívnym prispievateľom do správ SPS pri SAV a všetkým členom spoločnosti, ktorí sa akoukoľvek formou aktívne podieľali na činnosti spoločnosti.

Ivica Hromadová

OZNAMY VÝBORU SPS PRI SAV

SPRÁVA O ČINNOSTI SLOVENSKEJ PARAZITOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV POČAS FUNKČNÉHO OBDOBIA APRÍL 2015 - APRÍL 2019

Výbor Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV (ďalej len SPS pri SAV) pracoval vo funkčnom období 15. apríl 2015 - 15. apríl 2019 v tomto zložení:

Predsedníčka: Ivica Hromadová
Podpredsedníčka: Martina Miterpáková
Tajomník: František Ondriska
Hospodárka: Zuzana Hurníková
Členovia: Veronika Rusňáková Taragel'ová
 Michal Stanko
 Zuzana Vasilková

Revízná komisia

Predsedníčka: Daniela Antolová
Členovia: Bronislava Víchová
 Marián Várady

Činnosť členov SPS pri SAV bola zameraná predovšetkým na:

- organizáciu vedeckých podujatí
- vydávanie Správ SPS pri SAV
- udeľovanie cien SPS pri SAV pre mladých vedeckých pracovníkov
- plnenie finančných záväzkov.

ORGANIZÁCIA VEDECKÝCH PODUJATÍ

V období apríl 2015 – apríl 2019 bola SPS pri SAV hlavným organizátorom, resp. spoluorganizátorom viacerých vedeckých podujatí:

Názov podujatia: **IV. LABUDOVE DNI**
Hlavný organizátor: Virologický ústav SAV, Ústav zoológie SAV
Spoluorganizátor: SPS pri SAV, Parazitologický ústav SAV
Termín podujatia: 4.-6. november 2015
Miesto konania: Smolenice, Slovensko

Názov podujatia: **XIV. PROWAZEKOVE DNI**
Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť klinickej mikrobiológie
Spoluorganizátor: SPS pri SAV
Termín podujatia: 14.-15. marec 2016
Miesto konania: Patince, Slovensko

Názov podujatia: **12. ČESKÉ A SLOVENSKE PARAZITOLOGICKÉ DNI**
Hlavný organizátor: Česká parazitologická spoločnosť
Spoluorganizátor: SPS pri SAV
Termín podujatia: 16.-20. máj 2016
Miesto konania: Ledec nad Sázavou, Česká republika

Názov podujatia: **23. HELMINTOLOGICKÉ DNI**
Hlavný organizátor: SPS pri SAV
Spoluorganizátor: Česká parazitologická spoločnosť
Termín podujatia: 8.-12. máj 2017
Miesto konania: Duchonka, Slovensko

Názov podujatia: **13. SLOVENSKE A ČESKE PARAZITOLOGICKÉ DNI**
Hlavný organizátor: SPS pri SAV
Spoluorganizátor: Česká parazitologická spoločnosť, Parazitologický ústav SAV
Termín podujatia: 21.-25. máj 2018
Miesto konania: Košice, Slovensko

Názov podujatia: **9TH ACANTHOCEPHALAN WORKSHOP**
Hlavný organizátor: SPS pri SAV
Spoluorganizátor: Parazitologický ústav SAV, Česká zemědělská univerzita
Termín podujatia: 9.-13. september 2018
Miesto konania: Stará Lesná, Vysoké Tatry, Slovensko

Názov podujatia: **V. LABUDOVE DNI**
Hlavný organizátor: Virologický ústav SAV BMC, Ústav zoológie SAV
Spoluorganizátor: SPS pri SAV, Parazitologický ústav SAV
Termín podujatia: 12.-14. september 2018
Miesto konania: Smolenice, Slovensko

Názov podujatia: **6. ROČNÍK INFEKČNÉ A PARAZITÁRNE CHOROBY ZVIERAT**
Hlavný organizátor: UVLF Košice
Spoluorganizátor: okrem iných aj SPS pri SAV, PaÚ SAV
Termín podujatia: 13.-14. september 2018
Miesto konania: Košice, Slovensko

YDÁVANIE SPRÁV SPS PRI SAV

Aj vo funkčnom období apríl 2015 - apríl 2019 pracovala redakčná rada v zložení:

Hlavná redaktorka: Martina Miterpáková
Redaktor: František Ondriska
Redaktorka/grafická úprava: Zuzana Vasilková
 Počas funkčného obdobia boli vydané Správy SPS pri SAV č. 20 za rok 2015, č. 21 za rok 2016 a dvojčísle č. 22 za rok 2017/2018.

UDELOVANIE CIEN SPS PRI SAV PRE MLADÝCH VEDECKÝCH PRACOVNÍKOV

Vo funkčnom období apríl 2015 - apríl 2019 pracovala hodnotiaca komisia v zložení:

Predseda: Michal Stanko
Členovia: Veronika Rusňáková Taragel'ová
 Zuzana Hurníková

Za rok 2015 komisia udelila jedno prvé a dve druhé miesta:

1. miesto: EVA BAZSALOVICSOVÁ „Genetic interrelationships of North American populations of giant liver fluke *Fascioloides magna*“ (Parasites & Vectors, 2015)

2. miesto: TÍMEA BRÁZOVÁ „Host-parasite relationships as determinants of heavy metal concentrations in perch (*Perca fluviatilis*) and its intestinal parasite infection“ (Ecotoxicology and Environmental Safety, 2015)

2. miesto: VIKTÓRIA ČABANOVÁ „Recent study on canine vector-borne zoonoses in southern Slovakia – serologic survey“ (Acta Parasitologica, 2015).

Za rok 2016 komisia udelila jedno prvé, dve druhé a jedno tretie miesto:

1. miesto: JASNA KRALJIK „Genetic diversity of *Bartonella* genotypes found in the striped field mouse (*Apodemus agrarius*) in Central Europe“ (Parasitology, 2016)

2. miesto: ZUZANA HAMŠÍKOVÁ „*Babesia* spp. in ticks and wildlife in different habitat types of Slovakia“ (Parasites & Vectors, 2016)

2. miesto: LUDMILA JUHÁSOVÁ „Population structure and dispersal routes of an invasive parasite, *Fascioloides magna*, in North America and Europe“ (Parasites & Vectors, 2016)

3. miesto: BRONISLAVA VÍCHOVÁ „First molecular identification of *Babesia gibsoni* in dogs from Slovakia, central Europe“ (Ticks and Tick-borne Diseases, 2016).

Za roky 2017/2018 komisia udelila jedno prvé, jedno druhé a dve tretie miesta:

1. miesto: TERÉZIA MAČÁK-KUBAŠKOVÁ „The utilisation of human dialyzable leukocyte extract (IMMODIN) as adjuvant in albendazole therapy on mouse model of larval cestode infection: Immunomodulatory and hepatoprotective effects“ (International Immunopharmacology, 2018)

2. miesto: IVANA HEGLASOVÁ „Molecular evidence and diversity of the spotted-fever group *Rickettsia* spp. in small mammals from natural, suburban and urban areas of Eastern Slovakia“ (Ticks and Tick-borne Diseases, 2018)

3. miesto: MARTINA MATOUŠKOVÁ „Ultrastructural, cytochemistry and electron tomography analysis of *Caryophyllaeides fennica* (Schneider, 1902) (Cestoda: Lytocestidae) reveals novel spermatology characteristics in the Eucestoda“ (Parasitology Research, 2018)

3. miesto: MICHAL CHVOSTÁČ „Seasonal patterns in the prevalence and diversity of tick-borne *Borrelia burgdorferi* sensu lato, *Anaplasma phagocytophilum* and *Rickettsia* spp. in an urban temperate forest in South Western Slovakia“ (International Journal of Environmental Research and Public Health, 2018).

PLNENIE FINANČNÝCH ZÁVÄZKOV

Slovenská parazitologická spoločnosť si aj v rokoch 2015-2019 plnila finančné záväzky a každoročne uhradila poplatky pre Radu slovenských vedeckých spoločností (RSVS) a Európsku federáciu parazitológov (EFP).

Všetkým členom výboru SPS pri SAV, revíznej komisii, redakčnej rade, komisii pre hodnotenie príspevkov mladých parazitológov, všetkým organizátorom a spoluorganizátorom vedeckých podujatí pod záštitou SPS pri SAV a aktívnym prispievateľom do správ SPS pri SAV ďakujem za výbornú spoluprácu počas celého uplynulého volebného obdobia!

Ivica Hromadová

SPRÁVA REVÍZNEJ KOMISIE SPS PRI SAV ZA FUNKČNÉ OBDOBIE

15. 4. 2015 – 27. 3. 2019

Revízna komisia Slovenskej parazitologickej spoločnosti (ďalej SPS) pri SAV so sídlom na Parazitologickom ústave SAV v Košiciach vykonala z dôvodu ukončenia funkčného obdobia doterajšieho výboru dňa 27. 3. 2019 kontrolu činnosti a hospodárenia Spoločnosti s finančnými prostriedkami.

V uplynulom funkčnom období sa Spoločnosť venovala svojej hlavnej náplni – pravidelnému organizovaniu vedeckých podujatí, honorovaných súťaží mladých vedec-kých pracovníkov do 35 rokov o najlepšiu publikáciu a vydávaníu zborníkov a správ SPS. Podrobný prehľad aktivít Spoločnosti, ktoré priamo súviseli s výskumom a vedec-kou činnosťou jej členov v uplynulom funkčnom období je uvedený v Správe o činnosti výboru.

K 27. 3. 2019 tvorí členskú základňu Spoločnosti 116 riadnych členov, z toho štyria sú zahraniční a čestných

členov je 17. V roku 2015 mala SPS 124 členov, v roku 2016 tvorilo členskú základňu 128 členov, v roku 2017 sa počet zredukoval na 120 členov.

Predkladaná Správa revíznej komisii je zameraná na správu o kontrole a hospodárení s finančnými prostriedkami, ktoré boli počas uplynulého volebného obdobia využité v rámci činnosti Spoločnosti. Revízna komisia konštatuje, že Spoločnosť v rámci svojej činnosti dodržiavala finančnú disciplínu pri hospodárení so získanými prostriedkami.

V rokoch 2015 – 2019, počas funkčného obdobia aktuálneho výboru SPS pri SAV, dosiahli celkové príjmy Spoločnosti 35 171,45 Eur. Hlavným zdrojom príjmov Spoločnosti boli každý rok registračné poplatky účastníkov konferencií organizovaných Spoločnosťou a sponzorské príspevky, ktoré spolu tvorili 31 904,- €. Spoločnosť bola

tiež dotovaná Radou slovenských vedeckých spoločností (RSVS) podľa predloženého plánu organizovaných podujatí celkovou sumou 2845,- Eur. Členské príspevky sa na zdrojoch Spoločnosti podieľali sumou 2761,60 Eur, ktoré celkovo tvorili 7,85 % všetkých príjmov SPS pri SAV.

Celkové výdavky Spoločnosti v rokoch 2015 – 2018 dosiahli 35 985,73 Eur. Podstatná časť výdavkov slúžila na zabezpečenie organizácie konferencií a iných vedeckých podujatí. V roku 2015 bolo vynaložených 422,08 Eur na zabezpečenie valného zhromaždenia; v roku 2016 bolo na zálohu na organizovanie konferencie vynaložených 610,67 Eur; v roku 2017 výdavky na 23. Helminologické dni činili 2127,16 Eur; v roku 2018 na organizáciu vedeckých podujatí 13. slovenské a české parazitologické dni a 9th Acanthocephalan Workshop boli výdavky Spoločnosti v sume 28 606,91 Eur. Spoločnosť počas funkčného obdobia dotovala vecné ceny pre mladých parazitológov sumou 880,- Eur. Výdavky na vydávanie Správ Spoločnosti, prevádzkovú réžiu Spoločnosti, členské príspevky do domácich (RSVS) a medzinárodných (EFP) asociácií, úhradu cestovných nákladov členov výboru, ktorí sa zúčastnili na schôdzi výboru mimo svojho bydliska a bankové poplatky tvorili vzhľadom na príjmové zdroje v jednotlivých rokoch proporcionálne nižšiu vyváženú zložku výdavkov. Finančné prostriedky sa čerpali v súlade s uzneseniami výboru spoločnosti.

Finančné prostriedky Spoločnosti sú v súčasnosti uložené na jednom bežnom účte v Slovenskej sporiteľni. Všet-

ky účtovné operácie boli zapísané v peňažnom denníku a doložené boli príslušnými dokladmi. Účtovanie v peňažnom denníku sa uzatváralo každý mesiac prehľadným spôsobom, ktorý umožňuje kontrolu príjmov a výdavkov v bežnom mesiaci ako aj súhrnne za celý rok. Dôsledne sa dodržiavala zásada podvojného účtovania. Na základe predložených dokladov revízna komisia konštatuje, že prostriedky SPS sa čerpali v súlade s jej zameraním a pri účtovných operáciách sa rešpektovali platné zásady. K 27. 3. 2019 predstavuje zostatok finančných prostriedkov SPS 314,04 Eur na účte Spoločnosti a 477,63,- Eur v hotovosti.

Revízna komisia potvrdila platnosť Správ o hospodárení SPS pri SAV za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, ktoré vypracovala Ing. Lapšanská, poverená vedením hospodárskej agendy Spoločnosti.

Revízna komisia SPS pri SAV

MVDr. Daniela Antolová, PhD.

RNDr. Bronislava Víchová, PhD.

Doc. MVDr. Marián Várady, DrSc.

V Košiciach, 27. 3. 2019

CENY SPS PRI SAV ZA NAJLEPŠIE VEDECKÉ PRÁCE MLADÝCH PARAZITOLÓGOV ZA ROK 2016

Komisia pre udeľovanie Cien SPS pri SAV pre mladých vedeckých pracovníkov za rok 2016 rozhodla o jednom prvom, dvoch druhých a jednom treťom mieste:

1. miesto:

Jasna Kraljik „Genetic diversity of *Bartonella* genotypes found in the striped field mouse (*Apodemus agrarius*) in Central Europe“ (Parasitology, 2016)

2. miesto:

Zuzana Hamšíková „*Babesia* spp. in ticks and wildlife in different habitat types of Slovakia“ (Parasites & Vectors, 2016)

2. miesto:

Ludmila Juhásová „Population structure and dispersal routes of an invasive parasite, *Fascioloides magna*, in North America and Europe“ (Parasites & Vectors, 2016)

3. miesto:

Bronislava Víchová „First molecular identification of *Babesia gibsoni* in dogs from Slovakia, central Europe“ (Ticks and Tick-borne Diseases, 2016)

CENY SPS PRI SAV ZA NAJLEPŠIE VEDECKÉ PRÁCE MLADÝCH PARAZITOLÓGOV ZA ROKY 2017 – 2018

Komisia pre udeľovanie Cien SPS pri SAV pre mladých vedeckých pracovníkov za roky 2017 – 2018 rozhodla o jednom prvom, jednom druhom a dvoch tretích miestach:

1. miesto:

Terézia Mačák-Kubašková „The utilisation of human dialyzable leukocyte extract (IMMODIN) as adjuvant in albendazole therapy on mouse model of larval cestode infection: Immunomodulatory and hepatoprotective effects“ (International Immunopharmacology, 2018)

2. miesto:

Ivana Heglasová „Molecular evidence and diversity of the spotted-fever group *Rickettsia* spp. in small mammals from natural, suburban and urban areas of Eastern Slovakia“ (Ticks and Tick-borne Diseases, 2018)

3. miesto:

Martina Matoušková „Ultrastructural, cytochemistry and electron tomography analysis of *Caryophyllaeides fennica* (Schneider, 1902) (Cestoda: Lytocestidae) reveals novel spermatology characteristics in the Eucestoda“ (Parasitology Research, 2018)

3. miesto:

Michal Chvostáč „Seasonal patterns in the prevalence and diversity of tick-borne *Borrelia burgdorferi* sensu lato, *Anaplasma phagocytophilum* and *Rickettsia* spp. in an urban temperate forest in South Western Slovakia“ (International Journal of Environmental Research and Public Health, 2018).

SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ SPS PRI SAV V ROKU 2017

PRÍJMY		
Počiatočný stav k 1.1.2017	310,50 Eur	Bežný účet
Členské príspevky	955,90 Eur	
Príjmy z konferencie – Helmintologické dni	2.650,00 Eur	
Ostatné príjmy (bankové úroky, mylná platba)	200,05 Eur	
Príjmy celkom	4.116,46 Eur	
VÝDAVKY		Celkom
Členský príspevok (RSVS, EFP 2017)	74,00 Eur	
Výdavky na konferenciu – Helmintologické dni	2.127,16 Eur	
Drobný nákup (občerstvenie, veniec)	56,79 Eur	
Prevádzková réžia (bankové poplatky, mylná platba)	246,80 Eur	
DoVP (LL, EN, poistné)	531,20 Eur	
Ceny SPS (darčkové poukážky)	320,00 Eur	
Výdavky celkom	3.355,95 Eur	
Zostatok finančných prostriedkov k 31.12.2017:	1.260,10 Eur	
Z toho:	Bežný účet	872,10 Eur
	Pokladňa	388,00 Eur

Vypracovala: Ing. Ľudmila Lapšanská
V Košiciach, 8.1.2018

SPRÁVA O HOSPODÁRENÍ SPS PRI SAV V ROKU 2018

PRÍJMY

Počiatočný stav k 1.1.2018	872,10 Eur	Bežný účet
Členské príspevky	346,40 Eur	
Príjmy z konferencie – 13. SaČPD, 9th Acantocephalan Workshop	28.754,00 Eur	
Ostatné príjmy (vrátená platba)	295,65 Eur	

Príjmy celkom	30.268,15 Eur	
----------------------	----------------------	--

VÝDAVKY

		Celkom
Členský príspevok (RSVS, EFP 2018)	74,00 Eur	
Výdavky na konferenciu – 13. SaČPD, 9th Acantocephalan Workshop	28.606,91 Eur	
Drobný nákup (občerstvenie, kytica)	170,00 Eur	
Prevádzková réžia (bankové poplatky)	59,80 Eur	
DoVP (LL, EN, poistné)	796,80 Eur	

Výdavky celkom	29.707,51 Eur	
-----------------------	----------------------	--

Zostatok finančných prostriedkov k 31.12.2018:	948,64 Eur	
---	-------------------	--

Z toho:	Bežný účet	648,64 Eur
	Pokladňa	300,00 Eur

Vypracovala: Ing. Ludmila Lapšanská
V Košiciach, 15.1.2019

ČLENSKÉ PRÍSPEVKY – ČÍSLO ÚČTU ZMENA VARIABILNÉHO SYMBOLU

Výška ročného členského príspevku **10,- EUR**.

Čestní členovia Spoločnosti príspevok neplatia.

Pre dôchodcov, mamičky (prípadne oteckov) na rodičovskej dovolenke a členov, ktorí sú dlhodobo v zahraničí je výška členského príspevku **3,30 EUR**.

Príslušnú sumu, prosíme, uhradiť na účet SPS v Slovenskej sporiteľni Košice II:

číslo účtu: 5052153052/0900

IBAN: SK5909000000005052153052

BIC: GIBASKBX

variabilný symbol: 2019

adresát: Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV

Hlinkova 3

040 01 Košice

Do správy pre prijímateľa, prosíme, nezabudnite uviesť Vaše meno!

AKTIVITY ČLENOV SPS PRI SAV V ROKOCH 2017 – 2018

VPLYV GLOBÁLNYCH ZMIEN NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, ZDRAVIE ĽUDÍ A ZVIERAT

Medzinárodná konferencia "Vplyv globálnych zmien na životné prostredie, zdravie ľudí a zvierat" sa konala v dňoch 2. - 6. mája 2017 v hoteli Yasmin v Košiciach. Konferenciu spoločne zorganizovali Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach a Nord University v Bodø v Nórsku, za podpory bilaterálneho fondu na národnej úrovni v rámci grantov z Nórska, Islandu a Lichtenštajnska (Granty EHP a Nórska 2009-2014 v Slovenskej Republike). Garanciu nad konferenciou prevzali rektorka UVLF v Košiciach Dr. H. c. prof. Jana Mojžišová, PhD. a prorektor pre vedu a výskum Nord University v Bodø v Nórsku, Reid Hole.

Cieľom konferencie bolo získať najnovšie informácie od odborníkov z oblasti humánnej a veterinárnej medicíny, biológie, klimatológie, hydrológie, poľnohospodárstva, lesníctva aj sociálnych vied o vplyve globálnych zmien na životné prostredie, zdravie ľudí a zvierat. Cieľom určite bolo otvoriť diskusiu vo vzťahu k ochrane lesov, vodných zdrojov, zdravia ľudí a zvierat, rozširovaniu prenášačov a s nimi možnosť šírenia nových patogénov a nových chorôb, ako aj k pôsobeniu smogu a znečistenia prostredia pesticídmi a ich vplyv na bezpečnosť potravín.

Konferencie sa zúčastnilo viac než 110 vedcov, pedagógov, doktorandov a študentov z 13 krajín (Slovensko, Nórsko, Česká republika, Nemecko, Poľsko, Slovensko, Francúzsko, Taliansko, Švédsko, Nigéria, Alžír, Egypt, USA) troch kontinentov sveta (Európa, Afrika, Amerika).

Slávnostne ju otvorili Dr. h. c. prof. MVDr. Jana Mojžišová, PhD., rektorka UVLF v Košiciach, doc. Marit Bjørnevik, Ph.D., prodekan pre vzdelávanie Faculty of Biosciences and Aquaculture, Nord University v Bodø, Nórsko. Účastníkov konferencie

pozdravil aj veľvyslanec SR v Nórsku František Kašický.

Na konferencii odznelo 19 vedecko-odborných prednášok a bolo vystavených 60 plagátových prezentácií.

Veľkým ťahákom pre všetkých účastníkov konferencie bola hneď prvá prednáška

rodené faktory spôsobili zmenu priemernej globálnych a regionálnych teplôt iba o niekoľko desiatín stupňov Celzia počas jedného storočia (do 0,3 °C), zmena klímy antropogénnou činnosťou viedla k priemernému zvýšeniu globálnej teploty o približne 1,0 °C od roku 1850. V závere

Slávnostné otvorenie a príhovory hostí.

renomovaného svetového a slovenského klimatológa prof. RNDr. Milana Lapina, CSc. z Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý vysvetlil, že pojem "globálna zmena klímy" predstavuje iba časť zo všetkých klimatických zmien spôsobených ľudskou činnosťou, najmä emisiami skleníkových plynov a aerosólov do atmosféry a zmenami vo využívaní pôdy. Čo je teda pôvodom globálneho otepľovania? Uznávaný klimatológ uvádza: „Teraz hovoríme o globálnom otepľovaní alebo o klimatickej zmene preto, že sa začal meniť pomerne rýchlo globálny priemer teploty vzduchu. Začal rásť, pričom príčina nie je ani v Slnku, ani v cirkulácii oceánov, a ani v sopečných erupciách, ani v jave El Niño. Teraz dokonca intenzita slnečného žiarenia klesá, napriek tomu priemerná teplota stúpa. To znamená, že príčina je niekde inde. Tá príčina je predovšetkým v koncentrácii skleníkových plynov v atmosfére“. Najzrozumiteľnejším dôsledkom zmeny klímy je globálne otepľovanie (v súčasnosti asi o 1,0 °C v porovnaní s priemerom 19. storočia). Zatiaľ čo pri-

sojjej prednášky kládol pán profesor dôraz na to, aby sme udržali rast priemernej globálnej teploty pod 2 °C za 100 rokov, čo je kritickou hodnotou, ktorej prekročenie vyvolá nevládnuteľné zmeny.

Ďalším prednášajúcim, pozvaným hosťom bol prof. Joseph Martinez z Národného výskumného ústavu pre vedu a technológiu pre životné prostredie a poľnohospodárstvo z Francúzska, ktorý hovoril o úlohe a globálnych zmien na vodný a lesný ekosystém a následnom poškodení životného prostredia v Európe. Uviedol, že v kontexte zmeny klímy je dôležité, aby naša spoločnosť lepšie pochopila environmentálnu a sociálno-ekonomickú dynamiku súvisiacu s vodným ekosystémom. Modifikácia zrážkových cyklov, nárast teplôt alebo extrémne klimatické udalosti ovplyvňujú sezónne rozloženie vodných zdrojov ich biodiverzitu a prírodné riziká (záplavy, zhoršený nízky prietok atď.). Okrem zmien vo vodnom ekosystéme, zmena klímy predstavuje obrovské problémy aj pre lesné hospodárstvo (napr. ničivé lesné požiare).

Spoločná fotografia členov vedenia UVLF v Košiciach s hosťami z Nórska a veľvyslancom SR v Nórsku Františkom Kašickým.

Docenta Pavla Nováka z Českej republiky poznáme už mnoho rokov ako skvelého a erudovaného rečníka pre oblasť bioklimatológie a jej vplyvu na zdravie. Na konferenciu si pripravil veľmi zaujímavú prednášku s názvom „Klimatické zmeny a zvieratá – vedecká fikcia alebo realita? Uviedol, že globálne otepľovanie má dva spôsoby ovplyvňovania systému živočíšnej výroby. Priamo ovplyvňuje zdravie, reprodukciu, či výživu zvierat, čo vedie k slabšej kondícii, nižšej kvalite, či vypuknutiu nových chorôb. Na druhej strane sú tu dokázateľné nepriame účinky na živočíšnu produkciu v dôsledku zmeny úrodnosti pôdy, zníženia vegetácie, degradácie, vysušovania a rozpadu pôdy, ako aj zníženia produkcie krmív. Zvieratá vystavené tepelnému stresu znižujú príjem krmiva a zvyšujú prírod vody, znižujú telesnú hmotnosť a tým aj priemerný denný zisk. Toto nie je fikcia, ale bohužiaľ už realita. Camilla Risvoll z Nórskej Univerzity predstavila prípadovú štúdiu zo severného Nórska o vplyve klimatických zmien na flexibilitu pastierov sobov a predátorov. Flexibilita pri presúvaní stád na rôzne pasienky je dôležitou súčasťou adaptačnej kapacity chovu sobov. Zvýšený tlak mäsožravcov v uzatvorených pasienkoch znižuje prístup pastierov

sobov na vnútrozemské pasienky a vedie k významným zmenám v tradičných chovateľských postupoch. Táto zmena chovu má potenciálne veľké účinky na biodiverzitu, produkciu mäsa, ako aj zvýšené riziko expozície chorôb sobov. V prezentovanej štúdiu analyzovala, ako kombinované účinky zmien v správaní sa mäsožravcov a zmien klímy ovplyvňujú flexibilitu a mobilitu pastierov.

Farby slovenských vedcov reprezentoval svojou prednáškou Mikuláš Oros z Parazitologického ústavu SAV v Košiciach, ktorý je špičkovým odborníkom na para-

zity rýb a rybami prenášaných patogénov. Vysvetlil, že parazity voľne žijúcich zvierat predstavujú významnú časť celkovej biodiverzity a zohrávajú významnú úlohu pri udržiavaní globálnej rovnováhy v prírode. Parazity rýb a iných vodných organizmov sú dôležitou súčasťou vodnej biodiverzity. Zmeny životného prostredia, ku ktorým došlo v posledných desaťročiach, výrazne ovplyvnili druho-
vé zloženie rýb a ich parazitných spoločenstiev. Zavedenie nových, prevažne exotických parazitov a ich následné rozšírenie do nových regiónov zohráva dôležitú úlohu aj pri zmenách biodiverzity. Zmeny klímy, zlepšený dopravný systém a pohyb obyvateľstva taktiež prinášajú nové patogény a rozširujú distribúciu patogénov vrátane závažných infekcií. Ďalej

sa v prednáške venoval trom aktuálnym otázkam a to: 1. parazitom a ich úlohou vo vodnom ekosystéme; 2. invazívnym druhom parazitov rýb a 3. parazitom prenášaným rybami z interdisciplinárneho pohľadu a globálnej zmeny. Dr. Oros hovoril o tom, že vodné prostredie sa dá študovať buď priamo pravidelným monitorovaním parametrov kvality vody alebo nepriamo využívajúc vodné organizmy ako biomarkery. Účinky globálnych zmien na parazity a patogény sa prekrývajú s účinkami iných antropogénnych stresorov v ekosystémoch, ako sú kontaminanty, strata biotopov a introdukcie druhov. Táto kombinácia stresorov môže kumulatívne

O prednášky a diskusie k nim bol po všetky dni konferencie veľký záujem.

alebo synergicky vplývať na hostiteľské organizmy. Po bloku pozvaných prednášok pokračovali vystúpenia kolegov z Nórska pod vedením Martina Choqueta, ktorí sa snažili vysvetliť vplyv zmenenej klímy na ekosystémy cykloporu rodu *Calanus* v severnom Atlantickom oceáne a v Arktíde. Tieto planktón tvoriace cyklopor sú vážne ovplyvnené globálnym otepľovaním a tak sa ich ročná ťažba obmedzuje na 1000 ton preto, že majú relatívne krátke životné cykly a okamžite negatívne reagujú na environmentálne rozdiely. Nórski vedci dobre zdokumentovali životný cyklus týchto morských kôrovcov a pomocou sekvenčnej technológie novej generácie vyvinuli nový prístup k

posúdeniu štruktúry populácií druhov *Calanus* v Severnom Atlantiku a Severnom ľadovom oceáne.

Maria Dente z Talianska hovorila o potrebe posilniť pripravenosť na arbovírusové infekcie v stredomorských a čiernomorských krajinách. S kolegami identifikovali a preskúmali systémy monitorovania vírusu západného Nílu (WNV), Chikungunya (CHK), dengue (DNG) a horúčky údolia Rift (RVF). Vzhľadom na alarmujúci nárast výskytu ľudských patogénov z rezervoárových zvierat je skutočne odôvodnená koncepcia tzv. „One Health – Jedno zdravie“, a podpora harmonizovanejšieho a integrovanejšieho prístupu k monitorovaniu, vyšetrovaniu, plánovaniu a zmierneniu rizík zoonóz.

Dlhú diskusiu, ktorá pokračovala aj počas prestávok vyvolali medzi prítomnými prednášky o rozšírení kliešťov na Slovensku a ich kapacite a kompetencii prenášať patogény vyvolávajúce Lymfskú boreliózu a kliešťovú encefalitídu, ktoré uviedli pracovníci SAV Molčányi, Stanko a Peťko. Z ďalších prednášok treba spomenúť informácie o rozširovaní sa sparganózy v Poľsku, ktorú prezentovala Marta Koldziej-Sobocinska. Ide o parazitárnu chorobu spôsobenú plerocerkoidmi pásomnice *Spirometra* sp., ktoré vo zvýšenej preva-

lencii zaznamenali u diviakov, čo zvyšuje riziko infekcie u ľudí. Zaujímavé boli aj informácie o perzistencii *Cryptosporidium parvum* v prostredí Zemplínskej Teplice, ktoré uviedla naša kolegyňa E. Hatalová. Profesor Sirotkin z Nitry veľmi pútavo hovoril o tom, ako vplýva vysoká teplota na reprodukčný a endokrinný systém zvierat. Na jeho vystúpenie nadviazal doc. Botto, z VÚ ŽV v Nitre, ktorý vyhodnotil vplyv horúceho počasia na vnútorné klimatické podmienky (tepelný komfort) pre gravidné prasnice so špecifickým systémom odparovacieho chladenia. V závere konferencie Maja Subelj z Ljubljany vysvetlila a zdokumentovala epidemiologický profil tularémie a zvyšujúci sa trend šírenia dermatofytózy v Slovinsku.

Počas prestávok sme mali možnosť diskutovať pri posterových prezentáciách, či už na tému : analýzy tepelného napätia na Slovensku; dôležitosti dezinfekcie prostredia; vplyvu pesticídov a emisií na zdravie ľudí a zvierat; výskytu a rozširovania sa kliešťov, komárov, kútoviiek, pakomárikov, či ďalších vektorov; účinkov globálnych zmien na bezpečnosť potravín a zdravie včiel; šírenia sa zoonóz, infekčných a parazitárnych chorôb; monitorovania ťaž-

kých kovov v prostredí; sledovania kvality vody a vodných zdrojov na farmách a pod. Program konferencie bol skutočne bohatý a dovoľm si tvrdiť, že organizátorom sa podarilo na malom priestore sústrediť vedecké kapacity z rôznych oblastí.

Samozrejme, že aj na tejto konferencii sme nadviazali nové, či utužili už pretrvávajúce priateľstvá, buď na slávnostnej Gala večeri, pri potulkách historickými uličkami mesta Košíc, alebo na prehliadke kaštieľa Betliar či v Ochtinskej aragonitovej jaskyni, ktoré ako sa vyjadrili najmä zahraniční účastníci konferencie boli očarujúce.

Čo dodať na záver? Nuž, opäť sme raz presvedčili, že Košice majú svoje čaro, že sa na konferenciách v tomto meste vždy niečo nové, odborné a vedecké dozvieme. Veríme, že na podobnej akcii sa stretne aj o dva roky v Nórsku, Univerzita v Bodø totiž prebrala pomyselný štafetový kolík a máji v roku 2019 zorganizuje druhý ročník tejto výnimočnej konferencie.

Alica Kočišová

Pred kaštieľom Betliar.

NOC MÚZEÍ A GALÉRIÍ 2017

V rámci Medzinárodného dňa múzeí sa v Múzeu TANAP-u Štátnych lesov TANAP-u v Tatranskej Lomnici dňa 20. mája 2017 uskutočnil 3. ročník Tatranskej múzejnej noci a 1. ročník Dňa fascinácie rastlinami, na ktorý boli ako hostia pozvaní aj pracovníci Parazitologického ústavu SAV.

Parazitologický ústav SAV v zastúpení zamestnancov Andrey Čerevkovej a Mareka Renča, prezentoval výsledky dlhodobej spolupráce PaU a TANAPu formou dvoch posterov, dokumentačnými materiálmi napadnutia rastlín parazitickými druhmi nematód a živým exponátom voľne žijúcich pôdnych nematód.

V sprievodnom programe odznela prednáška botaničky Zuzany Kyseľovej s názvom „Malebná kvetena“, zároveň mal premiéru film Pavla Kráľa s názvom „Príroda v dobrých rukách“ a pútať prednáškou zaujali speleológovia z Jaskyniarskej skupiny Spišská Belá. Okrem PaÚ boli hosťami podujatia včelári podhoria Tatier a Strednej odbornej školy Pod Bánošom z Banskej Bystrice s praktickou ukážkou zo života včiel a práce včelára.

Andrea Čerevková a Marek Renčo

Zľava Zuzana Homolová, Marek Renčo a Lenka Bobuľská

Zľava Zuzana Homolová a Andrea Čerevková

NAHRADIA RASTLINNÉ A VČELIE PRODUKTY KLASICKÉ LIEČIVÁ?

KONFERENCIA S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU, XVI. FYTO-APITERAPEUTICKÉ DNI, 30.9. - 1.10.2017, KOŠICE

Zľava: Štefan Košlík, Katarína Bíliková, Alojz Bomba, Peter Linkesch, Renáta Lenartová, Jaroslav Hlinka

S týmto motívom sa konala už 16. konferencia o možnostiach využitia rastlinných a včelích produktov v ochrane a podpore zdravia a kvality života, čo je v súčasnosti trendom inovácií v biotechnológiách a biomedicíne a moderných chemických technológiách šetrných k životnému prostrediu. Hlavnými organizátormi boli UNLP, LF UPJŠ v Košiciach a SAV. Záštitu nad konferenciou prevzal primátor mesta Košice Richard Raši a starosta mestskej časti Košice - Juh Jaroslav Hlinka. V úvode konferencie po príhovoroch organizátorov Štefana Košlíka a medicínskeho riaditeľa UNLP Petra Linkescha odovzdala námestníčka primátora Košíc pani Renáta Lenartová ďakovné listy primátora Košíc Richarda Rašiho doc. Branislavovi Peťkovi, Alojzovi Bombovi a niektorým zahraničným

Ďakovný list

účastníkom za dlhoročnú spoluprácu pri organizovaní tejto konferencie. Spoluorganizátorom konferencie a účastníkom z Japonska odovzdal ďakovné listy primátor Košíc v Historickej radnici v predvečer konania konferencie.

V úvodnej prednáške **Štefan Košík**, vedúci Oddelenia *naturálnej medicíny Nemocnice L. Pasteura v Košiciach*, iniciátor Fyto-apiterapeutických dní a ich hlavný organizátor, prezentoval svoje 40-ročné skúsenosti s používaním včelieho peľu u pacientov s chronickou chorobou obličiek a akútnou vírusovou hepatitídou, kde dokazuje veľmi priaznivé účinky. Poukázal na včelie produkty, ktoré sa stávajú modelom pre vývoj viacúčelových (multifunkčných) liekov, znamenajúcich zvýšenú bezpečnosť pacienta a vyššiu účinnosť v porovnaní s doterajšími vysokošpecifickými syntetickými liečivami.

Odborníci na včelie produkty z Japonska, ktorí vytvorili spoločný vedecký projekt s *Laboratóriom molekulárnej apidológie Ústavu ekológie lesa SAV*, predstavujú svoje klinické skúsenosti pri použití včelej materskej kašičky (MK) pripravenej originálnou metódou *naturálneho včelárstva* podľa profesora **Kikuji Yamaguchi** z *Japan Royal Jelly Institute of Apimedical Science Tokyo*, napr. aj pri liečbe Alzheimerovej choroby, liečbe demencie, ochrane nervových buniek hypokampu, diabetických neuropatií i ďalších. Princíp metódy je vo využívaní vhodných lokalít pre umiestnenie včelstiev mimo imisií a pesticídmi zasiahnutých území, s napájadlami pre včely s kvalitnou vodou a vhodnou manipuláciou so včelstvami. Takto včelami vyprodukovaná MK má vyšší obsah hlavného proteínu apalbumin1, čo sa prejavuje v rýchlejšom raste včelích lariev, ale aj vyššej aktivite neurónov hypokampu alebo aj buniek ústneho tkaniva u ľudí po jej konzumácii. Jeho syn **Yoshihisa Yamaguchi** predstavil

Pohľad do pléna

spôsob lyofilyzovanej výroby prípravkov na báze MK obalených vrstvou odolnou voči účinku kyslého prostredia v žalúdku.

Túto tému doplnili domáci odborníci na včelíu materskú kašičku Doc. **Jozefa Šimútha** a jeho kolegyně **Katarína Bilíková** z *Ústavu ekológie lesa SAV vo Zvolene, Laboratória molekulárnej apidológie v Bratislave*, prednáškou o molekulárne-biologických vlastnostiach včelích produktov. Spoločným menovateľom ich liečivého účinku je bielkovina MK apalbumín1, ktorú produkuje včela a obohacuje ním med i peľ pri jeho zbieraní. Táto bielkovina bola prvýkrát vôbec na svete zistená v ich laboratóriu so stanovením aj jej supramolekulovej štruktúry. Zistili, že táto bielkovina je stabilná aj pri teplotách nad 80 °C čo dôležitý predpoklad pre dlhodobý liečebný účinko MK. Dôkazom toho je MK vyrobená vedeckým tímom prof. Yamaguchi, ktorá vykazuje aj protirakovinové účinky práve pre vyšší obsah apalbumínu1. Táto bielkovina sa stáva experimentálnym modelom vo vývoji nových multifunkčných liečiv.

Účastníci konferencie z *Vedeckého výskumného ústavu fyto-terapie z Užgorodskej národnej univerzity z Užhorodu* **Taras Hanič** s kolektívom predstavili výsledky liečby bakteriálnej infekcie *Helicobacter pylori*, spôsobujúcej zápal žalúdka a čriev

Kikuji Yamaguchi

až žalúdočné vedy, pomocou látok rastlinného pôvodu, najmä šťavy z aloy pravej (*Aloe vera*), nechtíka alebo rebríčka, ktoré v kombinácii so štandardnou protihelikobaktérnou liečbou urýchlili odstránenie baktérie zo sliznice a snižovali riziko návratu zápalu žalúdka a dvanástnika. Ich ukrajinskí kolegovia **Tatiana Kohučová** s kolektívom poukázali na častý výskyt kmeňov baktérií v hliene pacientov s tuberkulózou, rezistentných na antibiotiká, kde ako možnú alternatívu týchto antibiotík vidia v použití rastlinných éterických olejov, najmä z levandule lekárskej, mäty piepornej či čajovníka austrálskeho.

Vedci z *Ústavu experimentálnej medicíny LF UPJŠ v Košiciach* **Alojz Bomba**, **Veronika Macurová**, **Monika Široká** so spolupracovníkmi prispeli svojimi poznatkami o využití probiotík, prebiotík, *naturálnych bioaktívnych substancií* a transplantácie črevnej mikrobioty, ale aj rastlinných omega-6 a omega-3 nenasýtených mastných kyselín, pomocou ktorých môžeme efektívne znížiť zdravotné riziká v dôsledku chronických chorôb. Správny pomer týchto kyselín by mal byť v pomere 4 : 1, no v potravinách viacerých vyspelých krajinách Európy je to až 16:1 v neprospech veľmi dôležitej omega-3. Tieto kyseliny majú nezastupiteľnú úlohu v organizme pri ochrane zdravia i liečbe ochorení ľudí. Autori prezentovali aj výsledky vlastného zisťovania obsahu omega-3 mastných kyselín v rôznych farmakologických preparátoch ponúkaných v lekárňach od rôznych výrobcov.

Prípony ako *max*, *maxi*, *forte*, *plus* v názvoch preparátov podľa ich nálezov nesúvisia s vyšším obsahom účinných zložiek. Pri výbere výživového doplnku s účinkom omega-3 polynenasýtených mastných kyselín je potrebné sledovať množstvo omega-3, avšak mnohokrát údaj na balení negarantuje skutočný obsah týchto mastných kyselín.

Účastníci z *Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach* **Jarmila Eftimová** s kolektívom sa pochválili poznatkami o využití liehového extraktu kôry korkovníka amurského (*Phellodonron amurense*) ako pomocného liečiva aj pri liečbe nádorov, ale aj o využití antioxidačných vlastností tokajských vín v prevencii chorôb. Čím má tokajské víno viac „putňov“, tým má viac užitočných polyfenolov a tým aj väčšiu schopnosť vychytávať škodlivé voľné radikály. Zretím tokajských vín táto užitočná vlastnosť stúpa. Autori odporúčajú ich miernu konzumáciu, najmä ako prevenciu a podpornú terapiu ochorenia vyvolaných oxidačným stresom pri srdcovocievnych ochorenia. Záverečné dva referáty boli z „dielne“ *Parazitologického ústavu SAV, Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach* a textilky *Fibrochem, a.s. vo Svite*. Prvá bola venovaná efektívnemu novému spôsobu ochrany ľudí pred kliešťami pomocou tzv. funkčných odevov. Technológ **Tomáš Zatroch** s ďalšími kolegami v textilke prišli s vlastnou technológiou, ako upevniť účinný akaricíd priamo do hmoty polypropylénového vlákna, z ktorého sa potom

upletú a utkajú funkčné textilie, čím sa dosiahne dlhodobejší účinok, ktorý odolá aj niekoľkonásobnému praniu. Parazitológovia doc. **Branislav Peško** a manželia **Viktória a Igor Majláthovi** pri testovaní týchto látok s rôznou štruktúrou (tkaniny a pleteniny) i rôznymi repelentnými prísadami z rastlín v rôznej koncentrácii na kliešťoch zistili, že tri naše najčastejšie druhy kliešťov majú k týmto látkam rôznu citlivosť. Veľmi odolné sú pijaky a dokonca sa medzi nimi našli aj úplní „feťáci“, ktorí tolerovali textíliu s aditívom omnoho dlhšie ako ostatné kliešte. Doplnkom bola prednáška mladých vedcov z *Gymnázia sv. Mikuláša v Prešove* **Samuela Smotera** a **Miriam Feretovej** o potenciálnom využití prírodných éterických olejov z viacerých rastlín v prevencii pred kliešťami. Mnohé z nich používame v kuchyni ako čaje, koreniny či ochucovadlá ako napr. zázvor, rozmarín, fenikel, aníz, myrta, mäta, zelený čaj a iné. Predbežné výsledky sľubujú inováciu v ochrane ľudí i zvierat pred kliešťami neinvazívnou metódou pomocou prírodných, zdravie a životné prostredie nepoškodzujúcich látok, čo možno predpokladať aj na základe viacerých prestížnych ocenení výsledkov na medzinárodných konferenciách o kliešťoch v Austrálii, alebo na študentských súťažiach v USA a Číne len pred niekoľkými mesiacmi.

Branislav Peško

13. SLOVENSKÉ A ČESKÉ PARAZITOLOGICKÉ DNI

cez imunológiu a biochémiu, až po problémy humánnej, veterinárnej a rastlinnej parazitológie.

Ako to už býva zvykom, súčasťou tohto stretnutia parazitológov bola aj súťaž mladých vedeckých pracovníkov. V rámci tohto ročníka bola účasť skutočne veľká, svoje príspevky do súťaže prihlásilo až 25 študentov zo Slovenska, Českej republiky a Poľska. Sedemčlenná porota sa po intenzívnej diskusii zhodla na nasledujúcom poradí súťažiacich:

1. miesto: Tomáš Macháček
2. miesto: Alžbeta Koleničová
3. miesto: Viktória Čabanová
4. miesto: Marta Maruszewska-Cheruiyot
5. miesto: Robert Stryński
6. miesto: Terézia Mačák Kubašková

V dňoch 21. až 25. mája 2018 sa v Košiciach konal 13. ročník „Slovenských a českých parazitologických dní“ organizovaný Slovenskou parazitologickou spoločnosťou, Českou parazitologickou spoločnosťou a Parazitologickým ústavom Slovenskej akadémie vied. Vzhľadom na to, že organizátori sa rozhodli, po pozitívnych ohlasoch spred štyroch rokov, umožniť aj aktívnu účasť parazitológov z iných krajín, predovšetkým Poľska, hlavným komunikačným jazykom bola angličtina, a podujatie nieslo aj pridružený názov „Parasites in the Heart of Europe“.

Na konferencii sa spolu stretlo 140 účastníkov-parazitológov: 69 zo Slovenska, 34 z Českej republiky, 25 z Poľska, 4 z Ruska, po dvoch z Litvy a Maďarska a po jednom z Rakúska, Srbska, Ukrajiny a Spojených štátov. Výsledky svojej práce prezentovali v šiestich samostatných sekciách venovaných naozaj širokému spektru výskumných tém, od taxonómie a genomiky,

Ocenení študenti.

Bohatý a na pozornosť náročný vedecký program sa podarilo odľahčiť spoločenskými akciami, kde sa spomínalo na staré časy a nadväzovali sa nové kontakty, aby sa malo načo znova spomínať ☺. Okrem tradičného spoločenského večera sa účastníci tohto ročníka konferencie mohli zúčastniť prehliadky Košíc s fundovaným známym košickým sprievodcom Milanom Kolcúnom, čo sa k radosti organizátorov dočkalo mnohých pochvál. Rovnaký úspech zaznamenal aj výlet do tokajských vínnych pivníc korunovaný degustáciou.

Tešíme sa na 14. stretnutie v roku 2020 u našich českých kolegov!

Martina Miterpáková

9TH ACANTHOCEPHALAN WORKSHOP 2018 – SVETOVÉ STRETNUTIE PARAZITOLÓGOV ŠPECIALIZOVANÝCH NA VÝSKUM HÁČIKOHLAVCOV

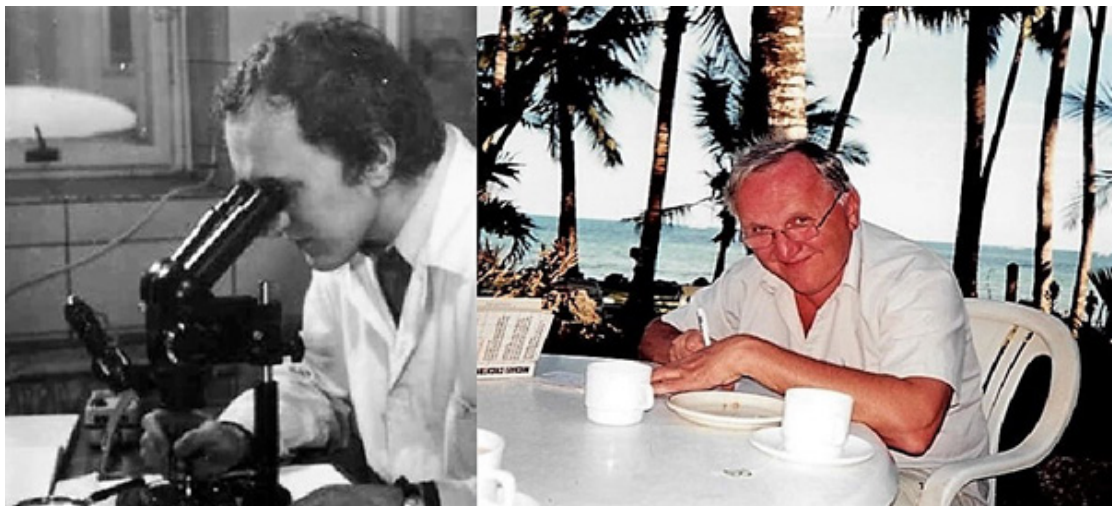
Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV v spolupráci s Parazitologickým ústavom SAV a Českou zemědělskou univerzitou Praha (Katedra zoologie a rybářství FAPPZ) usporiadali celosvetové vedecké stretnutie parazitológov zaoberajúcich sa základným i aplikovaným výskumom háčikohlavcov (Acanthocephala), biologicky zaujímavých a evolučne významných endoparazitov rýb, obojživelníkov a cicavcov. Táto neveliká skupina, zahŕňajúca približne 1200 - 1400 opísaných druhov, je v súčasnej dobe spoločne s voľne žijúcimi vírnikmi (Rotifera) súčasťou kmeňa Syndermata. Na workshope bol prezentovaný súčasný výskum zameraný na teoretické otázky systematiky, fylogénzy, diverzity, geografickej distribúcie a biológie akantocelalov, avšak významnou súčasťou boli aj prednášky o prakticky využiteľných vlastnostiach týchto endoparazitov: ich jedinečná schopnosť kumulovať ťažké kovy a PCB látky umožňuje využívať niektoré háčikohlavce ako efektívne indikátory znečistenia

prostredia. Workshopy o akantocelaloch sa konajú v 4ročných intervaloch v rôznych štátoch sveta a možnosť usporiadať takéto podujatie je vždy prestížnou záležitosťou. Tohtoročná konferencia prebehla v reprezentatívnom prostredí Vysokých Tatier v Kongresovom centre SAV Academia Stará Lesná od 9. – 13. septembra, zúčastnených bolo 35 renomovaných vedcov z piatich kontinentov a 13 (Alžírsko, Argentína, Brazília, Čína, ČR, Chorvátsko, Francúzsko, Nemecko, Mexiko, Slovensko, Tunisko, Ukrajina, USA). Zborník abstraktov bude publikovaný v decembrovom čísle karentovaného časopisu Helminthologia. Ďalší workshop bol naplánovaný na rok 2022 do francúzskeho Dijonu, kde koordinátorkou bude doc. Dr. Marie-Jeanne Perrot-Minnot z Université de Bourgogne Franche-Comté, Dijon, Bourgogne, France.

Marta Špakulová

PIATY ROČNÍK KONFERENCIE LABUDOVE DNI

Zdroj: https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=7784

Virologický ústav Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied, v. v. i., Ústav zoológie Slovenskej akadémie vied, v. v. i., Parazitologický ústav Slovenskej akadémie vied, v. v. i. a Slovenská parazitologická spoločnosť organizujú v priestoroch Kongresového centra SAV v Smoleniciach v dňoch 12. až 14. septembra 2018 **Piaty ročník vedeckej konferencie Labudove dni**.

Pozvanie na konferenciu okrem iných prijali aj **prof. Dr. José de la Fuente** z Národného výskumného ústavu voľne žijúcich zvierat, Univerzity de Castilla – La Mancha, Ciudad Real, Španielsko a Oklahomskej univerzity v USA, **Univ.-Prof. Dr. med. Gerold Stanek** z Centra patofyziológie, infektológie a imunológie Lekárskej Univerzity vo Viedni, Rakúsko a **Prof. Pierre-Edouard Fournier** z Nemocnice Le-

kárskej fakulty Marseille, Ústav infekčných chorôb, Francúzsko.

Takmer 60 vedcov z piatich krajín sveta bude na tomto podujatí, usporiadanom na počesť významného slovenského biológa RNDr. Milana Labudu DrSc., hovoriť o témach týkajúcich sa výskytu pôvodcov zoonotických ochorení prenosných na človeka, ich cirkulácie vo voľnej prírode a v mestách, genetických a proteomických štúdií patogénov, diagnostiky ochorení, epidemiológie v ľudskej populácii, kontroly a prevencie nimi spôsobovaných ochorení.

Boris Urbančík, BMC SAV
Foto: archív

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA „INFEKČNÉ A PARAZITÁRNE CHOROBY ZVIERAT“

V súčasnosti má postavenie infekčných a parazitárnych chorôb zvierat a ľudí narastajúci význam, dôkazom čoho je vo svete každoročne prepuknutie niektorých

z chorôb ako boli napríklad západonílska horúčka (West Nile vírus) aviárna influenza, SLAK, klasický či africký mor ošipáných, vezikulárna choroba ošipáných, bovinná spongiformná encefalopatia, prasacia chrípka a pod. V súčasnosti je naša spoločnosť neustále zaplavovaná informáciami o globálnych zmenách Zeme. Túto skutočnosť si často uvedomujeme až vtedy, keď sa niektoré pre trópy a subtropy typické choroby posunú do strednej a severnej Európy. Tento problém však nepozorujeme len v humánnej sfére (horúčka chikungunya, dengue, hantavírusové infekcie, legionelóza, malária, tularémia, vírusové hemoragické horúčky, onchocerkóza apod.), ale stále viac sa s ním stretávame aj vo veterinárnej praxi (babezióza, leishmanióza, dirofilarióza, borelióza, anaplazmóza, bartoneló-

za apod.). Spolu s týmito ochoreniami sa k nám dostávajú aj nové druhy vektorov a medzihostiteľov a ich vzájomná interakcia s hostiteľmi, posúvajú svoje hranice stále severnejšie, čím dochádza ku zmene geografického rozloženia chorôb. Aj z týchto dôvodov sa odborníci v oblasti infekčných a parazitárnych chorôb stretli v Košiciach, v dňoch 13.-14. septembra 2018, na šiestom ročníku medzinárodnej vedeckej konferencie „Infekčné a parazitárne choroby zvierat“. Konferenciu zorganizovala Katedra epizootológie a parazitológie UVLF v Košiciach za podpory a spolupráce Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR, Komory veterinárnych lekárov SR, Národného kontaktného bodu pre vedeckú a technickú spoluprácu s EFSA, Parazitologického ústavu SAV, Slovenskej parazitologickej spoločnosti,

WAVES Slovakia a IVVL v Košiciach. Cieľom konferencie bolo ponúknuť odbornej verejnosti najaktuálnejšie informácie z oblasti infekčných a parazitárnych chorôb ľudí a zvierat a priniesť najmodernejšie trendy v ich diagnostike, terapii a zdlávaní. V súčasnej dobe nových a novo sa objavujúcich infekčných a parazitárnych chorôb, umožňuje zavedenie molekulo-vo-genetických metód získanie komplexných poznatkov, ktoré prispievajú k ich úspešnému riešeniu v celosvetovom meradle. O úvodný slávnostný príhovor sa postarala Dr. h. c. prof. MVDr. Jana Mojžišová, PhD., rektorka UVLF v Košiciach, ktorá spolu s ústredným riaditeľom ŠVPS SR prof. MVDr. Jozefom Bírešom, DrSc. pripomenuli životné jubileá prof. MVDr.

Jozefa Kočiša, CSc., a doc. MVDr. Róberta Ondrejku, PhD.

Na konferencii odznelo 5 plenárnych prednášok. Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc. informoval o aktuálnej zdravotnej situácii zvierat na Slovensku a v krajinách EÚ; prof. Ing. Štefan Vilček, DrSc. vtipne a zároveň vedecky pútavo hovoril o evolúcii pestívirusov; doc. MVDr. Petr Lány, Ph.D. informoval o novom type vírusu vyvolávajúceho hemoragickú nákazu králikov; prof. Nenad Turk, DVM, Ph.D. objasnil situáciu o výskyte leptosirózy v Chorvátsku a v Európe; prof. MVDr. Vlasta Svobodová, CSc. vysvetľovala riziká spojené s parazitárnymi zoonózami psov a mačiek. Počas dvoch dní odznelo 14 prednášok a vo forme posterov bolo prezentovaných 54

prac. Konferencie sa celkovo zúčastnilo 106 odborníkov z univerzít, výskumných ústavov ako aj praktickí veterinárni lekári zo Slovenska, Čiech, Chorvátska, Ukrajiny, Poľska, Litvy aj Albánska. Popri odbornom programe si voľný večer spríjemnili účastníci konferencie na slávnostnom bankete, kde ešte doznievala diskusia či už k súčasnej situácii o výskyte afrického moru ošípaných, alebo problematike toxokarózy a angiostrongylózy. Veríme, že konferencia bola prínosom pre všetkých účastníkov a má stabilné miesto vo vedeckých kalendároch praktických veterinárov, epidemiológov a parazitológov.

Alica Kočišová

JUBILUJÚCI ČLENOVIA SPS PRI SAV V ROKOCH 2017 – 2018

◆ 90 rokov

Ing. J. K. Macko, CSc.
prof. MVDr. Jozef Kočiš, CSc.

◆ 85 rokov

Prof. MUDr. Štefan Straka, DrSc.

◆ 80 rokov

MUDr. Oľga Sobotová

◆ 70 rokov

Prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc.
RNDr. Elena Kocianová, DrSc.

◆ 65 rokov

prof. RNDr. František Ondriska, PhD.

◆ 65 rokov

prof. MVDr. Mária Goldová, PhD.
doc. MVDr. Branislav Peťko, DrSc.

◆ 60 rokov

RNDr. Magdaléna Bruňanská, CSc.
RNDr. Ľudmila Fehér
RNDr. Mária Kazimírová, PhD.
RNDr. Zuzana Sekeyová, PhD.
doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc.

◆ 55 rokov

MVDr. Miriam Pinčáková

◆ 50 rokov

doc. MVDr. Alexandra Valenčáková, PhD.

SRDEČNE BLAHOŽELÁME!

ŽIVOTNÉ JUBILEUM DOCENTA MICHALA STANKA

Michal STANKO sa narodil 3. februára 1957 v Uliči (okres Humenné). Už od detstva bol fascinovaný pozorovaním prírody. Jeho prirodzená zvedavosť a túžba nájsť odpovede na otázky, ktoré sa mu vynárali počas potuliek východokarpatskými Poloninami ho priviedla do posluchárni Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1981, odmenený Cenou rektora UK, absolvoval odbor Systematická a ekologická zoológia a súčasne mu bol udelený titul RNDr.

z odboru biológie. Venovať sa biológii bolo vždy jeho snom a špecializácia na drobné cicavce má korene už v jeho detstve, keď pri vykopávaní zemiakov našiel hniezdo hrabošov, nad ktorými hneď prevzal patronát. Jeho vedecká púť začala na oddelení mikrobiológie Vojenského veterinárneho a doškoloňovacieho výskumného ústavu v Košiciach, kde spolupôsobil s doc. Branislavom Peťkom. Pracoval na výskumných projektoch zameraných na štúdium prírodných ohnísk ochorení vo

vojenských výcvikových priestoroch a neskôr pri biologickej ochrane letísk. Prvé odborné a vedecké práce začal písať po roku 1986 na pobočke Ústavu experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV v Košiciach. Hoci názvy jeho zamestnávateľov sa menili súčasne so snahami reformovať SAV, svoju pracovnú adresu nemenil. Zostal verný staručkej budove s rodinnou atmosférou, kde postupne sídlil Ústav zoológie SAV a v súčasnosti Parazitologický ústav SAV. Na týchto dvoch ústavoch

pôsobí na pozícii vedúceho vedeckého pracovníka do dnešných dní. Stadiaľto odchádza rád a pravidelne do terénu, aby po návrate skúmal vzácne úlovky z terénnych výjazdov a svoje zistenia zaznamenával do protokolov, sumarizoval ich a získané výsledky publikoval vo vedeckých periodikách a prezentoval na vedeckých konferenciách doma i v zahraničí.

Sen Michala Stanka ako športového rybára: „Takýto úlovok by som si rád zopakoval“

Spočiatku bola jeho vedecká aktivita zameraná najmä na ekológiu drobných cicavcov, ich preferencie, reprodukciu a biogeografiu. Veľa času venoval výskumu ektoparazitov (kliešte, roztoče, blchy) drobných cicavcov, najmä hostiteľsko-parazitickým vzťahom, sezónnym zmenám početností kliešťov. V roku 1993 získal titul kandidáta biologických vied (CSc.) v odbore zoológia obhájením práce „Ekológia vybraných druhov drobných cicavcov v agroekosystémoch Východoslovenskej nížiny“. Postupne sa špecializoval na ekológiu, rozšírenie a epidemiologický význam ryšavky tmavopásej a myši kopčiarky. Počas svojej profesnej kariéry vyučoval na vysokých školách (UPJŠ v Košiciach: Zoológia stavovcov, Parazitológia, Ekológia cicavcov; UMB v Banskej Bystrici: všeobecná parazitológia), školil 7 doktorandov (z toho 3 ako vedúci), viedol takmer 2 desiatky diplomantov, v spoluautorstve napísal skriptá. V roku 2008 bola jeho pedagogická činnosť zavŕšená udelením titulu docent v odbore „Všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií“ na Technickej univerzite vo Zvolene. V tom istom roku obhájil prácu „Biológia, ekológia a zdravotnícky význam druhu *Apodemus agrarius* Pall. (Muridae, Rodentia) na Slovensku“ a získal titul doktora biologických vied (DrSc.) v odbore pa-

razitológia. V roku 2014 zúročil svoje komplexné vedomosti v monografii „Ryšavka tmavopása (*A. agrarius*, Rodentia) na Slovensku“. Táto práca, ktorú jubilant považuje za jednu z najvýznamnejších v svojej bohatej publikačnej činnosti, predstavuje komplexné zhodnotenie údajov o prenikaní druhu do Európy, súčasné rozšírenie druhu, sumarizáciu údajov o parazitoch,

patogénov a bionómii v strednej Európe za posledných 50 rokov.

Počas vedeckej kariéry bol vedúcim 6 VEGA projektov a 5 APVV. Je autorom monografie, a piatich kapitol v monografiách. Doteraz publikoval okolo 100 vedeckých prác v časopisoch registrovaných vo Web of Science (WOS) s významným citačným ohlasom (vyše 1000 WOS citácií bez autotitácií).

Osobitnú pozornosť si zaslúži bohatá medzinárodná spolupráca doc. Stanka s partnerskými výskumnými tímami a vedeckými inštitúciami. Bol vedúcim 5 bilaterálnych medzinárodných projektov a veľmi aktívnym riešiteľom medzinárodných projektov EDEN a EDENext. Vedecké výstupy prezentoval na desiatkach konferenciách doma i v zahraničí. Výsledkom tejto formálnej, ale i neformálnej spolupráce sú desiatky spoločných publikácií (cca 40) v renomovaných zahraničných časopisoch so zahraničnými kolegami ako napr. s prof. Krasnovom (Jacob Blaustein Institutes for Desert Research, Israel), s prof. Morandom (Institute des Sciences de l'Évolution, University of Montpellier, France), prof. Karbowskiom (Witold Stefanski Institute of Parasitology of the Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland) a prof. Paulauskasom (Vytautas Magnus university, Kaunas, Lithuania).

S malými prestávkami pôsobí ako vedúci oddelenia i ako člen komisií grantovej agentúry VEGA. V súčasnosti zastáva funkciu predsedu Komisie č. 8 pre pôdohospodárske, veterinárske a lesnícke vedy. Je členom Vedeckej rady i Atestačnej komisie ústavu. Je členom VR univerzít (Technická univerzita vo Zvolene, Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach), odborových komisií pre doktorandské štúdium (fyziológia živočíchov, zoológia), Stálych komisií pre obhajoby doktorských dizertačných prác (parazitológia, ekológia) i členom Vedeckého kolégia SAV pre biologicko-ekologické vedy.

V poslednom období sa venuje najmä fenológii, distribúcii a sezónnym zmenám početností kliešťov a skúma ich úlohu ako prenášačov vybraných bakteriálnych

Michal Stanko vo chvíľach voľna na 8. medzinárodnej konferencii Ticks and tick-borne Pathogens (TTP-8) v auguste 2014 v Kapskom meste, Južná Afrika.

ochorení v strednej Európe. Veľa času venoval zmapovaniu histórie výskumu kliešťov na Slovensku, svoje zistenia má pripravené do ďalšej monografie, ktorá sumarizuje výsledky slovenských vedcov pre ďalšie generácie. S nekončiacou pravidelnosťou chodí do okolia Košíc na vybrané biotopy a vlajkuje kliešte na vegetácii. V rámci terénneho výskumu stíha aj popularizačnú činnosť. Vždy ochotne a rád zodpovie na otázky zvedavých Košičanov, ktorých zaujme svojím pomalým pohybom s vlajkou v jednej ruke a s pripravenou

skúmvkou a pinzetou. A tak sa „psíčkarí“, cyklisti i peší návštevníci zelených zón nášho mesta dozvedajú o aktuálnom výskyte kliešťov, o patogénoch i chorobách, ktoré prenášajú z úst toho najpovolanejšieho. Aj takto sa popularizuje veda.

Na otázku, čo považuje za svoj najvýznamnejší vedecký výsledok, jubilant odpovedá:

„Vytvorenie tímu spoluriešiteľov na vlastnom pracovisku, ako aj vybudovanie spolupráce so spoluriešiteľskými organizáciami na Slovensku (SAV, Univerzity v Ko-

šiciach a v Bratislave) a v zahraničí (Francúzsko, Izrael, Česko, Poľsko, Litva a i.), v rámci ktorého bola riešená problematika ekológie a epidemiológie drobných cicavcov komplexne. Teda od ekológie drobných cicavcov a preferencie biotopov, hodnotenie všetkých epidemiologicky významných skupín parazitov (kliešte blchy, roztoče, vši), ako aj výskum patogénov (arbovirusové, bakteriálne a protozoárne patogény). Takto komplexný tím v Európe predtým nepracoval a neexistuje ani v súčasnosti.“

Na záver si ešte dovoľím citovať Dr. Mošanského, dlhoročného kolegu a kamaráta nášho oslávenca: „Vážim si jeho úprimnosť a snahu pomôcť nielen odborne, ale aj ľudsky. Oceňujem jeho charakteristický zmysel pre humor, ktorým často dokázal odľahčiť aj vážne situácie.“

Všetci kolegovia a spolupracovníci z Parazitologického ústavu SAV a ďalších vedeckých a pedagogických inštitúcií, v neposlednom rade členovia SPS prajú docentovi Stankovi do ďalších rokov pevné zdravie, veľa šťastia a veľa príjemných a inšpiratívnych chvíľ v osobnom i pracovnom živote, kde ešte určite nepovedal posledné slovo.

Dana Miklisová

PROFESORKA LÝDIA ČISLÁKOVÁ JUBILUJE

Pri blahoželaní oslávencovi zvyčajne prajeme najmä veľa zdravia a šťastia. No málokedy si uvedomíme, že šťastie nemôže byť bez ľudskosti. To znamená, že je iste šťastím stretnúť dobrého človeka, ale ešte väčším šťastím s takýmto človekom spolupracovať a čerpať z jeho podnetného priateľstva i ľudského a pracovného nasadenia.

Tieto slová mi prichádzajú na um, keď si uvedomujem, že mám šťastie už niekoľko rokov byť v spoločnosti slušného a spravodlivého človeka, akým bezpochyby je pani profesorka Čisláková, ktorá v septembri tohto roku oslávila významné životné jubileum.

Som presvedčená, že nehovorím len za seba, ale aj za jej ostatných kolegov a spolupracovníkov, či už minulých alebo súčasných, že s jej menom sa spája predstava korektného, nekonfliktného, spohľadného a najmä veľmi dobrého človeka. Byť dobrým človekom značí nesmierne veľa, pretože byť dobrým človekom znamená najmä schopnosť myslieť na druhých a až potom na seba. Staráť sa

predovšetkým o záujmy iných a až potom o záujem svoj. A toto sú vlastnosti, ktoré ma pri mene pani profesorky napadnú ako prvé.

Pani profesorka MVDr. Lýdia Čisláková, CSc. sa narodila 10. 9. 1947 v Košiciach. Po ukončení Vysokej školy veterinárskej v roku 1971 nastúpila pracovať na Lekársku fakultu UPJŠ v Košiciach, kde pracuje až doposiaľ. V roku 1983 získala akademickú hodnosť CSc., v r. 1991 habilitovala a v r. 1999 bola prezidentom SR menovaná za profesorku. Od r. 1998 pôsobila ako prednostka Ústavu epidemiológie LF UPJŠ, neskôr po reorganizácii ako prednostka Ústavu verejného zdravotníctva a o po opätovnom vzniku Ústavu epidemiológie znovu ako prednostka.

Pani profesorka je členkou pracovnej skupiny Akreditačnej komisie, Vedeckej rady Lekárskej fakulty UPJŠ, členkou APVV komisie a redakčnej rady vedeckého časopisu *Helminthologia*. Subkomisiou pre zoonózy pri Ústrednej protinákazovej komisii SR je od r. 1993 poverená vedením Referenčného centra SR pre ornitózu-psi-

takózu a cicavčie chlamydiózy. Počas svojej vedeckej a pedagogickej práce bola niekoľkokrát vedúcou a spoluriešiteľkou medzinárodných aj domácich grantových projektov. Je autorkou a spoluautorkou mnohých vysokoškolských učebníc, skrípt

a učebných textov a vedeckých a odborných článkov.

Za vynikajúcim odborným profilom sa však nie vždy ukrýva aj skvelý osobnost-

ný charakter človeka. Človeka zvyčajne spoznáme až podľa toho, ako sa k nám zachová nielen v ťažkej situácii, ale i počas obyčajných, bežne sa opakujúcich, na

prvý pohľad všedných dní. A to je aj prípad pani profesorky, u ktorej je ľudskosť úprimná a dá sa na ňu spoľahnúť v každej životnej situácii.

Milá pani profesorka! Dovoľte mi, aby som Vám vo svojom mene ako aj v mene pracovníkov Ústavu epidemiológie LF UPJŠ a členov Slovenskej parazitologickej spoločnosti zažela veľa zdravia, šťastia, lásky a síl do ďalšieho pracovného a osobného života.

Monika Halánová

JUBILANTKA DOKTORKA ELENA KOCIANOVÁ

Dňa 22. júla 2018 oslávila krásne životné jubileum 70 rokov významná osobnosť slovenskej parazitológie, RNDr. Elena Kocianová, DrSc.

Narodila sa v Brezovej pod Bradlom, okres Myjava. Základné a stredoškolské štúdium absolvovala v Bratislave. V rokoch 1966–1971 študovala na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor biológiu. Už počas vysokoškolského štúdia sa začala špecializovať na problematiku parazitológie, ktorá ju sprevádzala počas celej jej dlhej aktívnej vedeckej kariéry a sprevádza ju dodnes.

Po úspešnom absolvovaní vysokoškolského štúdia nastúpila na Katedru systematickej a ekologickej zoológie PRIF UK, kde pôsobila ako odborná asistentka a neskôr ako interná ašpirantka. Na začiatku svojej vedeckej kariéry sa venovala problematike ektoparazitických roztočov drobných cicavcov, ich potrave a ekológii. V roku 1979 obhájila rigoróznú prácu na tému “Akarofauna drobných zemných cicavcov zo Západných Tatier – Roháčov” a získala titul “doktor prírodných vied” (RNDr). Kandidátsku dizertačnú prácu na tému “Niektoré poznatky o biológii roztoča *Laelaps hilaris* C.L. Koch 1836” z vedného odboru parazitológie obhájila na Parazitologickom ústave ČSAV v Prahe v roku 1982.

V rokoch 1980-2015 až do jej odchodu do dôchodku pôsobila na Virologickom ústave SAV v Bratislave ako vedecký, neskôr ako vedúci vedecký pracovník. Zaoberala sa výskumom ekológie rickettsií a iných kliešťami prenášaných patogénnych mikroorganizmov, ich prenášačmi, v prvom rade kliešťami, a ich hostiteľmi (drobné zemné cicavce) v prírodných a laboratórnych podmienkach. Doktorskú dizertačnú prácu na tému “Kliešte a kliešťami prenášané mikroorganizmy, ich detekcia a výskyt v prírodných podmienkach strednej Európy” obhájila na pôde SAV v roku 2009, na základe čoho jej bola udelená najvyššia vedecká hodnosť doktora vied (DrSc).

Dr. Kocianová svojou prácou a výsledkami významne prispie-

la k odhaľovaniu prírodných ohnísk rickettsií, Lymfatickej boreliózy a Q horúčky. Spolupracovala s mnohými domácimi pracoviskami a zahraničnými inštitúciami v Čechách, Maďarsku, Poľsku, Nemecku, Rakúsku, Rusku a Uzbekistane. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť najmä jej dlhoročnú spoluprácu s Lekárskou fakultou UK a Ústavom zoológie SAV v Bratislave, Lekárskou fakultou UPJŠ, Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie a Parazitologickým ústavom SAV v Košiciach, a zo zahraničných inštitúcií jej spoluprácu s Lekárskou univerzitou vo Viedni a Veterinárnu a farmaceutickou univerzitou v Brne. Bohatými skúsenosťami a aktívnym zapojením sa do

výskumu v teréne i v laboratóriu prispela k úspešnému riešeniu domácich i medzinárodných projektov. Bola zodpovednou riešiteľkou viacerých projektov VEGA a spoluriešiteľkou projektov APVV a ŠPVV a projektu 7. RP EU EDENext. Podieľala sa aj na zavedení laboratórnej detekcie patogénov v kliešťoch pre verejnosť.

Je autorkou a spoluautorkou vyše 120 pôvodných vedeckých prác publikovaných v zahraničných aj domácich vedeckých časopisoch a zborníkoch s bohatým citačným ohlasom (vyše 700 citácií). Aktívne sa zúčastnila viac než 100 domácich a medzinárodných vedeckých konferencií. Bola členkou pracovnej skupiny ECDC a je spoluautorkou Technickej správy o epidemiologickej situácii, prevencii a kontrole rickettsií v Európe.

Okrem vedeckých aktivít Dr. Kocianovej je nevyhnutné spomenúť jej pedagogickú činnosť, angažovanosť v orgánoch SAV a vo verejnom živote. Bola členkou Odborovej komisie pre dok-

torandské štúdium v odbore mikrobiológia a jeho odborným garantom na Virologickom ústave SAV v rokoch 2009 - 2016. V rokoch 2010-2015 pôsobila ako členka Komisie pre udeľovanie hodnosti DrSc z parazitológie. Od roku 1993 až doteraz prednáša na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave predmet Akarológia pre študentov magisterského štúdia v odbore Biológia a doktorandského štúdia v odbore zoológia. Vyškoolila štyroch doktorandov v odboroch mikrobiológia a parazitológia, a viacerých diplomantov. Je členkou autorského kolektívu vysokoškolskej učebnice *Špeciálna epidemiológia* (2007, 2017). V rokoch 1999-2001 bola členkou Komisie VEGA pre biologické a ekologické vedy. Je členkou Slovenskej parazitologickej spoločnosti a v rokoch 2006-2015 pôsobila v jej predsedníctve. V súčasnosti je Čestnou členkou tejto spoločnosti. Pri vymenovaní aktivít nemôžeme vynechať ani jej podiel na organizovaní vedeckých podujatí. Je zakladajúcou a dlhoročnou

organizátorkou vedeckej konferencie Labudove dni, ktorá vďaka jej angažovanosti nadobudla medzinárodný rozmer. Podieľala sa aj na viacerých popularizačných reláciách o prírode v Slovenskom rozhlasu a dennej tlači a je spoluautorkou knihy pre mládež „Haló tu je príroda“ (1978). Dr. Kocianová sa významným spôsobom sa zaslúžila o rozvoj vedného odboru parazitológia na Slovensku, za čo jej patrí veľká vďaka a čo bolo ocenené Hovorkovou medailou v roku 2008 a Medailou S. Prowázka v roku 2009. Okrem vedeckej kariéry sa venovala aj rodine, vychovala dve úspešné dcéry a má troch vnukov.

Vážená pani doktorka, milá Elenka,
pri príležitosti významného životného jubilea Ti prajem
v mene Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV, aj mene svojim,
do ďalších rokov pevné zdravie, optimizmus a spokojnosť
v osobnom i pracovnom živote.

Mária Kazimírová

DOCENT BRANISLAV PEŤKO – 65 -ROČNÝ

Čas nezastaví, hovorí sa často a je to tak. Uplynulo už 65 rokov, keď sa v rodine Peťkovcov, otca vojaka z povolania a mamy učiteľky narodil syn Branislav. Bolo to 12. apríla 1953 v Sobotišti. Povolanie a funkčné zaradenie otca predurčilo anabázu Braňovho putovania po Slovensku. Detstvo si užíval a až do piatej triedy vyrastal na východnom Slovensku v Kamenici nad Cirochou. Tu pod vplyvom otca a okolitej prírody získal vzťah k prírode. Rieka Cirocha prebudila v malom Braňovi rybársku vášeň, ktorá pretrváva dodnes. Neskôr sa rodina Peťkova presťahovala do Kežmarku, kde Braňo v r. 1968 dokončil základnú školu a v r. 1971 zmaturoval na vtedajšej Strednej všeobecno-vzdelávacej škole.

Pobyt v Kežmarku sformoval jeho lásku k horám a prírode ešte viac. Okrem rybárčenia medzi obľúbené koníčky pribudli lyže, bicykel a fotoaparát. Pri voľbe budúceho povolania sa rozhodol medzi lesníctvom, prírodovednými smermi, no zvíťazila láska k zvieratám. Rozhodol sa pre štúdium na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Vzťah k parazitológii sa u jubilanta formoval postupne už počas vysokej školy. Riaditeľ Helmintologického ústavu SAV, akademik Hovorka mu po skúške z parazitológie ponúkol miesto pomocnej vedeckej sily na ústave, neskôr, po ukončení školy v marci 1977 aj študijný pobyt a vedeckú prípravu. Po absolvovaní vojenskej služby, kde slúžil ako vojenský veterinárny lekár v Malackách, nastúpil na oddelenie mikrobiológie do Vojenského veterinárneho a doškoľovacieho ústavu v Košiciach. Na vojenskom ústave bolo v r. 1981 vytvo-

S Dr. Elenou Kocianovou.

rené oddelenie prírodne ohniskových nákaz, kde sa mali študovať kliešte vo vojenských výcvikových priestoroch. Dr. Peťko prešiel na novovzniknuté oddelenie. Venovať sa výskumu kliešťov bola pre neho veľká výzva, pretože táto oblasť parazitológie predstavovala dovtedy okraj jeho záujmu. Téma jeho kandidátskej dizertačnej práce bola zameraná na bionómiu a ekológiu kliešťa myšieho (*Ixodes trianguliceps*) na Slovensku. Dr. Peťko kandidátsku prácu obhájil v roku 1988. Viacročnými výskuma-

S prezidentom Andrejom Kiskom na Noci výskumníkov.

mi vo vojenských výcvikových priestoroch (Lešť, Valaškovce), ako aj v ochranných pásmach zdrojov pitnej vody pri Košiciach pri riešení projektov (tzv. Z-tiek) spolu s kolektívom na oddelení, získal Dr. Peťko rad významných poznatkov o ekológii tohto málo poznaného druhu v Európe, s poukázaním na potenciálny epidemiologický význam prekrývania sa ekologických ník kliešťov *Ixodes ricinus* a *I. trianguliceps*. V závere svojho desaťročného pôsobenia došlo k zmenám v zameraní vojenskej veterinárnej služby na vojenskom ústave, pri ktorom sa Dr. Peťko venoval problematike biologickej ochrane letísk pred vtákmi.

1. apríla 1989 sa Dr. Peťko opäť vracia na Helmintologický ústav SAV. Bol zaradený do riešenia výskumnej úlohy v oblasti pasienkových helmintóz oviec. Tu pôsobil krátko. Po novembri 1989 došlo k organizačným zmenám na Helmintologickom ústave SAV a aj diverzifikácii výskumu na pracovisku, nielen na helminty, ale aj iné skupiny parazitov. Už v roku 1991 sa začína z iniciatívy Dr. Peťka formovať Oddelenie prírodne ohniskových nákaz na pracovisku. Začína sa intenzívne venovať problematike kliešťov ako prenášačov pôvodcu lymskej boreliózy. Počas pobytov na špičkových pracoviskách na Ústave tropickej medicíny a parazitológie (1992) a Národnom referenčnom laboratóriu Bavorska pre lymskú boreliózu na Mníchovskej univerzite v Nemecku (1994) získal významné skúsenosti a presvedčenie o významnosti pokračovania výskumu v tejto problematike. Postupne na oddelení prírodne ohniskových nákaz pribúdali ďalší pracovníci a doktorandi Dr. Peťka, sformovalo sa aj zameranie oddelenia. Zapájaním ďalších doktorandov do výskumu kliešťov a štúdiom nových metód, ktoré doktorandi často získavali počas stáží a pobytov v zahraničí, sa postupne šírka odborného záberu oddelenia rozširovala. Predstavovala komplexný výskum lymskej boreliózy, jej ekológie, epidemiológie, epizootológie, diagnostiky ochorení u zvierat a detekciu pôvodcov v kliešťoch a v hostiteľoch na Slovensku. Dr. Peťko sa výrazne angažoval vo výchove študentov, vychoval 13 doktorandov a viedol vyše 30 diplomových, bakalárskych a iných študentských prác. Zároveň pracoval aj na vlastnom odbornom a kariérnom raste. V roku 2006 bol na UVL habilitovaný za docenta a v roku 2011 získal titul Doktor biologických vied (DrSc.).

Publikačná činnosť nášho dnešného jubilanta a jeho školy za-

hŕňa 52 pôvodných vedeckých prác v karentovaných periodikách, vyše 50 prác v recenzovaných zborníkoch a vyše 180 príspevkov na konferenciách. Citačný ohlas jeho prác v databáze WOS je vyše 320. Pozoruhodné sú aktivity Doc. Peťka v oblasti popularizácie výsledkov. Má „na svedomí“ najmä početné vystúpenia v televízii, rozhlase i v printových médiách, za ktoré v r. 2008 a 2011 získal Cenu SAV za popularizáciu vedy. Jubilant sa už vyše desaťročie významne podieľa na organizovaní koncertov SAV v Košiciach. V roku 2008 mu bola udelená Cena primátora mesta Košice za dlhoročnú prácu v oblasti vedy a vzdelávania.

Významné výsledky doc. Peťka a jeho školy vo vedeckej oblasti už boli spomínané na iných miestach, napr. pri okrúhlejších výročiach, napr. pri jeho 60-tke. Na tomto mieste by som spomenul, že jubilant v minulosti pôsobil a bol aktívny vo viacerých vedecko-organizačných funkciách. Bol členom Predsedníctva SAV (1999-2007), v rámci ktorého pôsobil v medzinárodných paneloch NATO, 5. RP EU, European Science Foundation. Bol členom komisií ministerstiev, predsedom komisie SAV pre životné prostredie a komisie pre popularizáciu a médiá, členom komisie VEGA a ďalších. Je členom Vedeckého kolégia pre biologické a ekologické vedy, pôsobí vo vedeckých radách viacerých vysokých škôl na Slovensku. Od roku 2007 do januára 2016 zastával významnú funkciu riaditeľa Parazitologického ústavu SAV, kde pôsobil dve funkčné obdobia.

Charakteristickou črtou mentality doc. Peťka je neustála snaha rozvíjať doterajšiu oblasť parazitologického výskumu o ďalšie metódy a medzirezortné smery. Príkladom toho sú aj riešené témy dizertačných tém jeho doktorandov, ich špecializácie,

prípade heterogenita zamerania riešených projektov. Projekty predstavujú ďalšiu sféru a hybnú silu aktivít doc. Peťka. Ako viackrát sám povedal, výzvy na podávanie nových projektov (najmä z oblastí tzv. štruktúrálnych projektov) sú pre neho ako červené súkno pre býka. Nedá sa tomu odolať, treba do toho ísť a pokúsiť sa ich získať. A veľmi charakteristickou črtou u doc. Braňa, kto ho aspoň na krátku chvíľu stretol a strávil v rozhovoroch, je jeho humor, obrovská zásobáreň vtipov, ktoré má po ruke, vždy keď treba uvoľniť atmosféru v spoločnosti.

Čo na záver dodať. Milý Braňo, v mene pracovníkov Parazitologického ústavu SAV Ti ďakujem za aktívnu prácu v prospech pracoviska, či už za ústav, ale aj za oddelenie. K Tvojmu životnému jubileu (LXV plus, to hovorím o veku) Ti želim do ďalších rokov ešte veľa šťastia, zdravia, pohody, mnoho elánu v kruhu kolegov, priateľov a rodine. Tiež aby si dlho zásoboval okolie dobrými vtipmi a náladou, ako aj veľa kilometrov na motorke bez nehôd. A vzhľadom k Tvojim Top koničkom ešte želanie – veľa kvalitných záberov na udici, vlnke a objektívom fotoaparátu.

PROFESORKA MÁRIA GOLDOVÁ JUBILUJE

Profesorka MVDr. Mária Goldová, PhD., sa narodila 18. 8. 1953 v Košiciach. Štúdium na Vysokej škole veterinárskej ukončila v roku 1978 a nastúpila ako samostatná odborná pracovníčka na katedru parazitológie, chorôb rýb, včiel a zveri. V roku 1988 úspešne obhájila kandidátsku dizertačnú prácu na tému „Medzihostiteľská funkcia dážďoviek pri metastronfylóze suidov“ vo vednom odbore 43-07-9 invázne choroby. V rokoch 1992 až 2002 pracovala ako odborná asistentka. V roku 2002 obhájila habilitačnú prácu „Kokciidióza pernatej zveri – infekčný proces *Eimeria colchici* u bažantov a *E. procera* u jarabíc“ vo vednom odbore 6-3-7 infekčné a invázne choroby zvierat. V roku 2012 úspešne ukončila inauguračné konanie a bola vymenovaná za profesorku pre študijný odbor 6.3.7 infekčné a parazitárne choroby zvierat. Vedecká práca jubilančky na začiatku kariéry bola veľmi úzko spätá s Helmintologickým ústavom SAV a najmä spolupráca s MVDr. M. Brezom, CSc. zanechala svoj rukopis pri jej ďalšej vedeckej práci. Vo vedecko-výskumnej oblasti sa jubilančka od začiatku venovala štúdiu helmintofauny voľne žijúcej zveri, neskôr sa preorientovala na oblasť protozoológie, konkrétne na riešenie kokciidiózy pernatej zveri. Ako prvá na svete objasnila infekčný proces a vývinový cyklus u dvoch najpatogénnejších druhov eimérií *Eimeria colchici* a *E. procera* u bažantov a jarabíc, čo bolo témou aj jej habilitač-

nej práce. V súčasnosti je naďalej verná protozoológii a to štúdiu výskytu a šírenia sa giardií a kryptosporidií u zvierat a ľudí. V rámci vedecko-výskumnej činnosti bola jubilančka vedúcou a spoluriešiteľkou viacerých projektov VEGA a KEGA. Je autorkou a spoluautorkou mnohých vedeckých prác v karentovaných časopisoch, vedeckých prác v zahraničných a domácich nekarentovaných časopisoch, vyše stovky vedeckých a odborných prác v zahraničných a domácich časopisoch a zborníkoch. Je skúsenou vysokoškolskou učiteľkou s viac ako 30 ročnou kontinuálnou pedagogickou praxou. Profesorka Goldová bola až do roku 2018 garantkou predmetu parazitológia v rámci študijného programu hygiena potravín, predmetu parazitárne choroby psov v ŠP kynológia v dennej a externej forme. V súčasnosti je garantkou predmetu parazitológia pre štúdiu v anglickom jazyku (GVM, BSc, BSc JSP). Počas svojho pôsobenia na Ústave parazitológie úspešne priviedla k obhajobe 30 diplomových prác v slovenskom jazyku, 16 diplomových prác v zahraničnom štúdiu v anglickom jazyku a 17 bakalárskych prác. Aktívne spolupracovala pri tvorbe viac ako 20-tich vysokoškolských učebníc a skrípt. Jubilančka je predsedníčkou a členkou komisií pre štátne záverečné skúšky v slovenskom a anglickom jazyku v ŠP všeobecné veterinárske lekárstvo. Jej zanietenosť vo výchovno-vzdelávacej činnosti potvrdzuje

aj skutočnosť, že bola 20 rokov odbornou garantkou a hlavnou organizátorkou Študentskej vedeckej a odbornej činnosti. Profesorka Goldová pôsobí aj v postgraduálnej výchove, k úspešnej obhajobe dizertačných prác priviedla viacerých doktorandov. Je členkou odborových komisií pre obhajoby dizertačných prác v študijnom odbore 6.3.7 infekčné a parazitárne choroby zvierat na UVLF v Košiciach. Dôkazom toho, že profesorka MVDr. Mária Goldová, PhD., je odborníčkou v oblasti parazitológie svedčia pozvania na prednášky či už pre Komoru veterinárnych lekárov SR, pre IVVL v Košiciach ako aj pre farmaceutické firmy zastúpené na Slovensku. Jubilančka sa zúčastnila študijných pobytov napr. v Českej republike, Maďarsku, Taliansku a Veľkej Británii. Je členkou Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV a významne ovplyvňuje dianie v tejto komunite. Všetky spomínané aktivity svedčia o jej entuziazme a zmysle pre zodpovednosť, je trpezlivá, chápe, milá, obetavá a milujúca matka dvoch dospelých a úspešných dcér, ale aj babička pre dve vnučky a jedného vnúčka. Vo voľných chvíľach si vychutnáva svoju veľkú lásku k prírode a je úplne samozrejmé, že ju na týchto prechádzkach sprevádza jej štvornohá priateľka Doris. Je šťastie stretnúť sa s dobrým človekom. Je šťastie byť v jeho prítomnosti a stále čerpať z jeho podnetného priateľstva.

Milá Majka, do ďalších rokov Ti všetci spolupracovníci, kolegovia a priatelia želáme pevné zdravie, šťastie a pohodu v práci ako aj v osobnom živote.

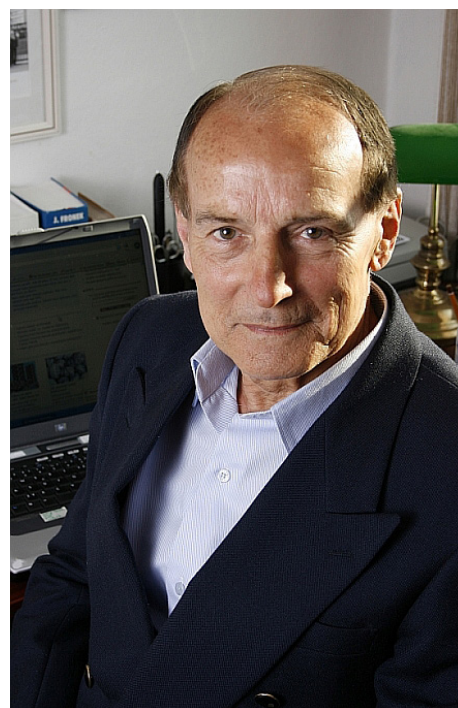
Alica Kočišová a pracovníci Ústavu parazitológie UVLF v Košiciach

K VÝZNAMNÉMU ŽIVOTNÉMU JUBILEU DOCENTA MICHALA GIBODU

Dňa 16. novembra 2018 oslávil svoje 80. narodeniny parazitológ doc. RNDr. Michal Giboda, CSc. Svoju kariéru začínal ako vedúci parazitologického oddelenia na Krajskej hygienickej stanici v Košiciach. V roku 1978 bol menovaný za vedúceho Referenčného laboratória pre črevné parazitózy pre Slovensko. Ako prvý v bývalom Československu diagnostikoval kokcidie *Isoospora belli*, *Isoospora hominis*, a izoloval *Leishmania tropica* z kožnej lézie. Na pozvanie riaditeľa Parazitologického ústavu Českej akadémie vied odchádza v roku 1981 z Košíc do Českých Budějovic, kde založil pracovisko orientované najmä na tropickú parazitológiu. Práve tropická parazitológia sa stáva dominantnou oblasťou profesionálnej činnosti doc. Gibodu, ktorú rozvíjal na významných pracoviskách v zahraničí. V rokoch 1983 až 1984, tri roky po zvrhnutí Pol Potovej hrôzovlády, viedol laboratórium v nemocnici v Takeu v Kambodži. O práci v zdevastovanej zemi a nemocnici vydal knihu „Léčit a přežít v kambodžské nemocnici po Pol Potovi“. V roku 1985 bol pozvaný Ministerstvom zdravotníctva Kambodže do Inštitútu malárie v Phnom Penhe, kde spolu s kambodžským kolegom skúmali rezistenciu *Plasmodium falciparum* k antimalarikám. V roku 1987 pôsobil na Inštitúte tropickej medicíny Pedro Couri v Havane na Kube, kde sa venoval dopadu antigénnej diverzity *P. falciparum* na hladinu protilátok u osôb infikovaných *P. falciparum* v rôznych geografických oblastiach. Prevalenciu humánnych parazitov v Južnom Jemene sledoval v roku 1989, a v tom istom roku sa v Laose venoval štúdiu malých motolíc prenášaných konzumáciou surových rýb. Všetky vymenované zahraničné projekty priniesli prvotné informácie o humánnych parazitózach v daných krajinách. Počas svojho pôsobenia na Parazitologickom ústave McGill Univerzity v Montreale v Kanade (1992-1993) a na Lekárskej škole San Juan Bautista v Caguas v Portoriku (1993-1999), kde zastával funkciu vedú-

ceho Katedry mikrobiológie, sa venoval výskumu schistozomózy.

Doc. Giboda nebol aktívny iba v parazitológii, je známy aj z oblasti umenia. Ešte počas svojho pôsobenia v Košiciach pracoval šesť rokov v Slovenskej televízii ako externý režisér a scenárista publicistických relácií. Je členom Syndikátu Českých novinárov a publikuje články a eseje hlavne z oblastí vedy, vzdelávania a umenia. Je predsedom občianskeho združenia „Dialog vědy s uměním“. Tomuto prepojeniu sú venované knihy „Mosty a propastí mezi vědou a uměním“ a „K věci, rozhovory s lidmi, kteří mají co říci“. V roku 2004 bol na návrh Ministerstva kultúry Českej republiky menovaný za Národného korešpondenta ČR v programe Výboru Európskej komisie pre vzdelávanie a kultúru s názvom „Netd@ys Europe“. V roku 2014 bol M. Giboda zaradený do projektu „Paměť národa /Post Bellum: Příběhy 20. století“.

Vážený pán docent, milý Michal, pri príležitosti Tvojho významného životného jubilea Ti patrí vďaka za Tvoj významný prínos do parazitológie a do ďalších rokov Ti prajem pevné zdravie, optimizmus, elán, úspechy v Tvojej neutíchajúcej rozmanitej činnosti, spokojnosť v osobnom i pracovnom živote.

Ad multos annos
František Ondriska

PROFESOR PAVOL DUBINSKÝ SA 12. 2. 2019 DOŽÍVA 80 ROKOV

Dňa 12. februára 2019 sa krásnych 80 rokov dožil významný parazitológ a dlhoročný riaditeľ Parazitologického ústavu SAV – **prof. MVDr. Pavol Dubinský, DrSc.**

Prof. Dubinský zahájil svoju úspešnú a intenzívnu vedeckú kariéru v roku 1963, keď nastúpil na Helminologický ústav SAV v Košiciach. V roku 1988 bol zvolený za riaditeľa ústavu, a ako jeden z mála riaditeľov v SAV na tomto poste vydržal takmer dvadsať rokov, až do r. 2007, keď z vlastnej vôle svoje pôsobenie v tejto náročnej funkcii ukončil. Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993 sa stal vedúcou osobnosťou podieľajúcou sa na formovaní novej koncepcie slovenskej parazitológie, ktorá vyústila k zmene názvu Helminologického ústavu na Parazitologický ústav SAV. Zároveň položil základy Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV a v rokoch 1994 až 2008 pôsobil ako jej predseda. Ako medzinárodne uznávaný parazitológ bol členom viacerých medzinárodných vedeckých organizácií: pôsobil ako podpredseda Svetovej federácie parazitológov, bol zástupcom Slovenska v Medzinárodnej komisii pre trichinelózu a členom Svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii. Prof. Dubinský dlhé roky pôsobil ako hlavný redaktor medzinárodného časopisu *Helminthologia* a v roku 1994 sa zaslúži o jeho zaradenie medzi karentované vedecké periodiká.

Z pohľadu vedeckého smerovania sa prof. Dubinský začal prezieravo venovať epidemiológii, ekologickej parazitológii a téme vplyvu rôznych faktorov na šírenie parazitózoó. Bol kľúčovým riešiteľom dvoch európskych projektov – EchinoRisk a TrichiPorse – zameraných na problematiku alveolárnej echinokokózy a trichinelózy. Dnes, po takmer 20 rokoch, v ére klimatických a globálnych zmien, je nutné jeho predvídavosť vyzdvihnúť.

Prof. Dubinský získal počas svojej vedeckej kariéry mnoho významných ocenení. Za všetky spomeňme aspoň štátne vyznamenanie Pribinov kríž II. triedy za zásluhy o sociálno-hospodársky rozvoj Slovenskej republiky, ktorý mu na návrh Predsedníctva SAV udelil prezident Slovenskej republiky v roku 2008.

Prof. Pavol Dubinský nezanevrel na vedu ani po svojom odchode do dôchodku. Na PaÚ SAV pôsobí ako emeritný vedecký pracovník, aj ako poradca súčasného vedenia, za čo sme mu nesmierne vďační. Všetok voľný čas venuje svojej rodine, a svojim dvom veľkým záľubám – včelárstvu a záhradkárčeni. Jeho vitalita, rozhladenosť, neutíchajúci záujem a entuziazmus sú pre nás obrovskou motiváciou a inšpiráciou.

Buďte ešte dlho s nami, pán profesor!
K tomuto želaniu sa okrem členov SPS pri SAV a zamestnancov PaÚ SAV pripája aj redakcia Správ SPS pri SAV.

Martina Miterpáková

VÝZNAMNÉ UDALOSTI

MENOVANIE FRANTIŠKA ONDRISKU ZA PROFESORA

Dlhoročný člen našej Spoločnosti, člen jej výboru a redaktor Správ SPS pri SAV prof. RNDr. František Ondriska, PhD. bol dňa 22. 5. 2018 menovaný prezidentom Slovenskej republiky vysokoškolským profesorom v odbore Laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve.

Prof. Ondriska absolvoval inauguračné konanie na Trnavskej univerzite s témou inauguračnej prednášky „Nové a novodiagnostikované parazitózy na Slovensku“.

Je zamestnancom Trnavskej univerzity, Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, pracuje ako laboratórny parazitológ v spoločnosti Medirex, a.s., člen MedirexGroup. Zároveň externe pôsobí ako pedagóg na Katedre ekológie Prírodovedeckej fakulty UK, kde vyučuje predmety všeobecná a lekárska parazitológia. Je externým pedagógom aj na Slovenskej zdravotníckej univerzite, kde vyučuje v rámci postgraduálneho špecializačného štúdia predmet klinická parazitológia. Vo vedeckej práci sa prof. Ondriska zameriava na diagnostiku parazitárnych nákaz a vyšetrovacie metódy v klinickej parazitológii.

Jeho publikačná činnosť je rozsiahla, pričom je autorom 215 prác, z toho 1 monografie, autorom, resp. spoluautorom kapitola v 6 vysokoškolských učebniciach a skriptách. Zároveň publikoval v časopisoch s impakt faktorom, pričom prác, ktorých je prvým autorom a ktoré boli publikované v časopisoch s IF väčším ako 0,5 je celkovo 6. Až 89 citácií je evidovaných v databázach WoS a Scopus. Mimoriadny ohlas získali publikácie venované metódam diagnostiky parazitóz u ľudí. Najviac citovanými publikáciami boli práce o diagnostike toxoplazmózy z roku 2000 a z roku 2003. Získal 3 ceny Spoločnosti klinickej mikrobiológie SLS za najlepšiu publikáciu v rokoch 2001, 2013 a 2015. O kvalite vedeckej a publikačnej práce prof. Ondrisku svedčí aj niekoľko diagnostických priorít vrámci Československa – novodiagnostikované parazitózy ako dikrocelióza, pôvodca akantamébovej keratitídy a humánnej kryptosporidiózy.

Pedagogická činnosť prof. Ondriska je rovnako veľmi rozsiahla a mimoriadne prínosná na všetkých úrovniach, keďže ide o významného slovenského parazitológa a jeho bohaté skúsenosti z diagnostickej aj výskumnej činnosti sú pre študentov obohatením. Podieľal sa na výchove 5 doktorandov, školiť 9 diplomov, 4 bakalárske a 5 špecializačných prác.

Profesor Ondriska je členom odbornej expertnej skupiny Ministerstva zdravotníctva SR. Jeho práca bola odmenená niekoľkými cenami – medailou Stanislava Prowazeka, medailou akademika Jána Hovorku a striebornou a zlatou medailou Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Zdroje: <http://fzsp.truni.sk/> a <https://zdravie.pravda.sk/>

Vážený pán profesor, milý Ferko, dovoľ, aby sme Ti v mene celej Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV úprimne zablahoželali k udelenému titulu a k nedávnomu životnému jubileu a poďakovali za stálu ochotu pomáhať nám. Veľmi si vážime, že Ťa máme možnosť poznať a tešíme sa na ďalšie nielen pracovné stretnutia.

redakcia Správ SPS pri SAV

SPOMÍNANIE

ZA PROFESOROM GUSTÁVOM ČATÁROM

Dňa 4. septembra 2017 vo veku 90 rokov zomrel vynikajúci vedec, vysokoškolský učiteľ, zakladateľ slovenskej parazitológie a vzácny človek Prof. MUDr. Gustáv Čatár, DrSc. Narodil sa 4. júla 1927 v Gaboltove v okrese Bardejov. Po úspešnom ukončení vysokoškolského štúdia na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v roku 1952 nastúpil ako asistent na Katedre biológie lekárskej fakulty, kde začala jeho pozoruhodná pedagogická a vedecká činnosť. Od počiatkov jeho pôsobenia sa zameriaval na oblasť lekárskej parazitológie, ktorej sa venoval po celú dobu svojho pedagogického i vedeckého života. Od roku 1955 prednášal parazitológiu študentom Lekárskej i Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského, ako aj praktickým lekárom v postgraduálnych kurzoch. V roku 1960 obhájil pod vedením profesora Jírovca na Lekárskej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe doktorandskú prácu. V tejto dobe začína komplexný výskum toxoplazmózy. V roku 1961 napísal prvú monografiu s názvom "Problémy toxoplazmózy na Slovensku". Zaoberal sa v nej predovšetkým laboratórnou diagnostikou, epidemiologickým významom a liečbou toxoplazmózy v klinickej praxi. V roku 1962 habilitoval a získal titul docent lekárskej parazitológie. V tom istom roku profesor Čatár pôsobil v Indonézii, kde získal cenné poznatky z tropickej parazitológie.

V roku 1968 bol na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského vymenovaný za profesora parazitológie. V tom istom roku nastúpil do funkcie prvého riaditeľa novo založeného parazitologického ústavu na lekárskej fakulte. V roku 1973 po úspešnom obhájení doktorskej práce získal titul doktor biologických vied. Celoživotné aktivity profesora Čatára sa z veľkej časti týkali na problémov toxoplazmózy, jednej z najrozšírenejších zoonotických ochorení prenosných na človeka. Všetky originálne poznatky o toxoplazmóze sú obsiahnuté v ďalšej jeho publikácii „Toxoplazmóza v ekologických podmienkach na Slovensku“, za ktorú mu bola udelená Národná cena SR. Dokázal prítomnosť "latentnej formy" toxoplazmózy, opisuje úlohu mačiek pri šírení tejto parazitózy. Ako prvý vedec na Slovensku profesor Čatár izoloval parazita *Toxoplasma gondii* z hovädzieho mäsa na bitútku a vysvetlil hrozbu surového alebo nedostatočne vareného mäsa ako zdroja infekcie.

Profesor Čatár objavil aj mnohé významné nové fakty o iných zoonotických ochoreniach. Opísal možnú úlohu verejných termálnych kúpeľov pri šírení infekcie *Trichomonas vaginalis*.

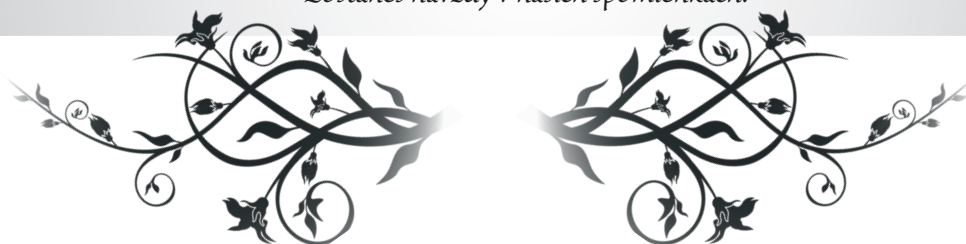
Zdôraznil potrebu liečby oboch sexuálnych partnerov súčasne. Zaviedol diagnostickú metódu na priamy dôkaz *Pneumocystis jirovecii*. Študoval potenciálnu úlohu malých cicavcov ako rezervoárov tejto infekcie. Na území bývalého Československa dokázal prvý prípad ľudskej botriocefalózy.

Profesor Čatár prezentoval svoje vedecké a praktické výsledky na mnohých národných a medzinárodných konferenciách a vedeckých stretnutiach. Ako viceprezident a neskôr čestný prezident Slovenskej parazitologickej spoločnosti organizoval v Bratislave tradičné a úspešné "Aktuálne problémy medicínskej parazitológie". Jeho publikačná a prednášková činnosť bola pozoruhodná. Publikoval viac ako 400 vedeckých článkov. Bol autorom alebo spoluautorom 20 kníh a 16 univerzitných učebníc. Ako medzinárodne uznávaný parazitológ bol členom redakčných rád niekoľkých časopisov, vedeckých rád, vedeckých organizácií a spoločností vrátane Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie. Jeho rozsiahla činnosť bola ocenená množstvom významných vyznamenaní.

Pre parazitológov i mikrobiológov bolo veľkou poctou mať v našich radoch človeka, ktorého sme si veľmi vážili a bol pre nás mnohých veľkým vzorom. Jeho neutíchajúca pracovitosť, široký prehľad, ústretovosť a ochota pri riešení problémov akéhokoľvek druhu, priateľský a neobyčajne ľudský prístup si zasluhuje naše uznanie a vďaku.

Vážený Pán profesor. Dovolím si aj osobne poďakovať za moment prvého stretnutia s Tebou. Dostalo sa mi veľkej pocty nasledujúcej vzájomnej spolupráce na množstve problémov parazitológie, hlavne toxoplazmózy. Úprimne ďakujem za dlhotrvajúce priateľstvo, za spoločné vzácne a obohacujúce chvíle strávené aj na spoločných rodinných stretnutiach.

Zostaneš navždy v našich spomienkach.

TEMNÉ ČASY SLOVENSKEJ VEDY

Milí priatelia, milí kolegovia parazitológovia,

Po roku odmlky Vám prinášame dvojčíslo Správ SPS. Roky 2017 a 2018 pre slovenských vedcov, či slovenskú vedu vôbec, priniesli dve veľké pozitíva a jedno obrovské sklamanie.

Zmienené pozitíva, aj keď veľmi významné, je možné zhrnúť jasne a krátko. Po prvé, **Slovenská akadémia vied (SAV) sa stala prvou inštitúciou na Slovensku, ktorá dobrovoľne, či dokonca na vlastnú žiadosť, podstúpila nezávislý, profesionálny, medzinárodný audit na posúdenie svojho postavenia v európskom priestore, a obstála v ňom viac ako uspokojivo.** Dva z ústavov SAV boli na základe tohto auditu zaradené medzi európsku vedeckú špičku (získali hodnotenie „A“), ďalších tridsať organizácií presahuje európsky priemer (hodnotenie „B“), a ostatné sa pohybujú väčšinou na úrovni celoeurópskeho priemeru. Tieto pozitívne výsledky ocenil aj bývalý minister školstva, vedy, výskumu a športu, Peter Plavčan, ktorý zároveň verejne potvrdil podporu ďalšieho skvalitňovania vedy na Slovensku. To sa udialo koncom februára 2017. Po takmer roku a pol, **v júli 2018, bola SAV vyhlásená za naj dôveryhodnejšiu inštitúciu na Slovensku.** Toľko o pozitívach...Čo sa udialo medzi tým a potom, je možné považovať za drámu, v očiach večných optimistov možno za tragikomédiu. O čo ide? Možno niektorí z Vás postrehli, že už niekoľko rokov sa v médiách diskutovalo o potrebe transformácie SAV na verejné výskumné inštitúcie (VVI) podľa vzoru podobných inštitúcií v okolitých krajinách, čo malo hlavne zlepšiť postavenie SAV v rámci európskeho výskumného priestoru, vytvoriť možnosť pre viacdrojové financovanie a užšiu spoluprácu s podnikateľským prostredím. Dlho očakávaný Zákon o VVI bol schválený dňa 7. septembra 2017. Na základe tohto zákona sa všetky organizácie SAV existujúce k 30. júnu 2018 majú stať od 1. júla 2018 verejnými výskumnými inštitúciami.

A nasledovali ďalšie „pamättné“ dátumy a udalosti; v skratke:

- Dňa 13. septembra 2017 sa členka Predsedníctva SAV, Martina Lubyová, stala novou ministerkou školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej aj „ministerstvo“);
- 19. februára 2018 Predsedníctvo SAV požiadalo ministerstvo o metodické usmernenie pre proces transformácie. Odpoveď prišla o dva me-

siace neskôr, 10. apríla 2018;

- K 30. marcu 2018 SAV dodala zakladacie listiny potrebné pre zápis do registra, s výnimkou mien a podpisových vzorov riaditeľov ústavov, ktorí ešte neboli vymenovaní;
- 21. mája 2018 ministerstvo listom doručeným na SAV vytklo nedodanie interných podpisov novovznikajúcich VVI. Táto požiadavka zo strany ministerstva nebola do tohto dátumu nikdy vznesená, ba dokonca samo ministerstvo v metodickom usmernení zo dňa 10. apríla 2018 konštatovalo, že vydanie týchto vnútorných predpisov pred 1. júlom nie je legislatívne možné, keďže ich musí vypracovať Správna rada a schváliť Dozorná rada už vzniknutej VVI. Zároveň, podľa platného Zákona o SAV, vnútorné predpisy mohli byť založené do zbierky listín až do 31.12.2018;
- SAV vyšla v ústrety požiadavkám ministerstva a do 31. mája 2018 odstránila vytknuté chyby v dokumentoch a doplnila údaje o novovymenovaných riaditeľoch ústavov; do 26. júna boli dodané aj zoznamy hmotného majetku, a dokonca, do 28. júna boli dodané aj doklady o budúcich členoch dozorných rád VVI, ktoré podľa zákona mohli vzniknúť až po 1. júli 2018. Chýbajúce podpisové vzory šiestich riaditeľov, ktorí k 1. júlu neboli právoplatne zvolení, alebo boli dlhodobo v zahraničí boli dodané s miernym, avšak s riadne odôvodneným oneskorením, a to 6. júla 2018;
- Skutočne vážne problémy predstavovala novela Zákona o SAV predložená parlamentu v júni 2018 bez vedomia P SAV. Podľa tejto novely, ak SAV nestihne splniť všetky podmienky pre zápis do registra VVI do 31. júla, nebude možné termín zápisu do registra posunúť, ale všetky organizácie sa opäť stanú rozpočtovými, resp. príspevkovými organizáciami a následné VVI budú musieť najpr zlikvidovať, a následne môžu byť založené ako nové organizácie. Zánikom existujúcich organizácií a vznikom nových VVI by došlo aj k zániku pracovnoprávných vzťahov a všetkých ďalších zmluvných vzťahov organizácií SAV. Ministerstvo by tak dostalo možnosť rozhodovať o každej organizácii, a jej majetku, zvlášť. Túto

novelu prezident SR, Andrej Kiska, vetoval;

- 1. júla 2018 NEBOLI organizácie SAV zapísané do registra VVI a ministerstvo trvá na tom, že SAV nedodala všetky požadované dokumenty potrebné pre zápis. Ústavy SAV sa tak ocitli v tzv. právnom vákuu, keďže boli síce založené (na základe platnej zakladacej listiny), ale neexistujú, keďže nie sú zapísané v žiadnom registri;
- Dňa 22. augusta 2018 sa za účasti podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu Richarda Rašiho a predsedu výboru pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport a poslancu NR SR Lubomíra Petráka, konalo stretnutie ministerky Marty Lubyovej s predsedom SAV Pavlom Šajgalíkom. Závery tohto stretnutia boli zhrnuté na portáli SAV: „Z výsledkov rokovania vyplynulo, že *náležitosti podľa § 21a ods. 2 Zákona o SAV, ktoré mali byť dodané do 31.5., boli dodané do 28.6. (okrem vnútorných predpisov v. v. i. – tie boli dodávané v období medzi 20.7. a 27.7.). Ministerstvo preto nemohlo vykonať registráciu v požadovanom termíne. Retroaktívne konanie, t. j. spätná registrácia, nie je prípustná. Vzhľadom na to, že novela Zákona o SAV bola vrátená prezidentom a bude prerokovaná na najbližšej schôdzi Národnej rady SR 11.9., zúčastnené strany sa dohodli, že ministerstvo školstva bude konať vo veci registrácie podľa Zákona o SAV a zákona o v. v. i. do 11.9. 2018“.* Pavol Šajgalík na margo stretnutia poznamenal: „Teší ma, že proces registrácie bude podľa Zákona o SAV. Dohodli sme sa, že pred sfunkčnením registra SAV predloží vstupné súvahy v. v. i. SAV, ktoré doložia ich ekonomickú životaschopnosť. Súvahy budú na MŠVVaŠ predložené v pondelok 27.8.2018. Následne by malo ministerstvo sfunkčňovať register. To sa podľa ministerstva školstva nemohlo stať retroaktívne k 1.7.2018, ale verím, že sa tak stane už začiatkom septembra“;
- 11. septembra 2018 poslanci Národnej rady SR prelomili veto prezidenta Andreja Kisku k Zákonu o vysokých školách, ktorého súčasťou bola aj novela Zákona o SAV. Na základe

tejto novely sa proces transformácie zastaví, jednotlivé organizácie SAV znova prejdú na formu rozpočtových alebo príspevkových organizácií, a zároveň majú povinnosť do 31. decembra 2018 zabezpečiť všetky potrebné úkony na to, aby boli transformované na VVI;

- 26. septembra sa novela Zákona o SAV stala účinnou a proces transformácie SAV na verejné výskumné inštitúcie sa vrátil o mesiace dozadu. Všetky organizácie SAV sa týmto dňom opäť stali rozpočtovými, respektíve príspevkovými organizáciami;
- 15. októbra 2018 zasadol Snem SAV, ktorý mal na programe prerokovanie vecného zámeru novely Zákona o SAV. Na toto zasadnutie bola prizvaná aj ministerka školstva, ktorú zastupoval Andrej Rusnák, generálny štátny radca rezortu MŠVVaŠ pre oblasť transformácie SAV, donedávna ešte predseda OZ SAV, ktorý stratil dôveru výboru a členskej základne pre výkon tejto funkcie. Vecný zámer by mal odpovedať na otázku, v akej právnej forme budú organizácie SAV naďalej pôsobiť, a ozrejmiť spôsob ďalšieho financovania;
- V novembri Najvyšší kontrolný úrad vydal stanovisko, že zákon upravujúci

- transformáciu organizácií SAV nebol dobre pripravený a neposkytol dostatočný priestor pre jej realizáciu. P SAV tento názor uvítalo a zdôraznilo, že je potrebná taká legislatívna úprava, na základe ktorej by organizácie SAV boli transformované na verejné výskumné inštitúcie bez prerušenia kontinuity právnych vzťahov;
- Na zasadnutí Snemu SAV, dňa 18. decembra, predseda SAV informoval o stave priprav novely Zákona o SAV. Následná diskusia poukázala na existenciu dvoch rôznych znení uznesenia toho dokumentu. Podľa verzie podpísanej predsedom Rady vlády SR pre vetu, techniku a inovácie SR (RVVTI) a doručenej predsedovi SAV, bolo ministerke školstva uložené dopracovať návrh vecného zámeru v zmysle diskusie na rokovaní RVVTI a predložiť ho na jej marcové zasadanie. Druhá verzia uznesenia už túto povinnosť neobsahuje, pričom predseda SAV bol o tejto skutočnosti informovaný až na základe vyjadrení A. Rusnáka počas diskusie. Aktuálne sa vecný zámer zákona o SAV nachádza medzi nezaradenými materiálmi predloženými na rokovanie vlády SR Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Ako sa bude situácia vyvíjať v roku 2019? Po doterajších skúsenostiach sa neodvažujeme vyjadriť žiaden názor. Každopádne, v týchto neľahkých časoch nás teší podpora a spriaznenosť našich kolegov a priateľov. Na ministerstvo apelovali predsedovia akadémií vied Českej republiky, Maďarska, Poľska, Slovinska, aj Rakúska; a svojich vedeckých kolegov sa zastali vo vyhlásení aj rektori univerzít, konkrétne UK v Bratislave, STU v Bratislave, UPJŠ v Košiciach, TU v Košiciach, Žilinskej univerzity v Žiline, SPU v Nitre a UVLF v Košiciach. Nemenej nás teší iniciatíva pod názvom Stojím za SAV. Petíciu podpísalo mnoho osobností spoločenského a kultúrneho života vrátane hercov Slovenského národného divadla, spisovateľov, či zakladateľov nadácií. ĎAKUJEME! Čo dodať na záver? Momentálne všetci čakáme na schválenie nového Zákona o Slovenskej akadémii vied a dúfame, že v ňom bude zahrnutá možnosť pluralitnej formy hospodárenia, na základe ktorej sa jednotlivé organizácie SAV budú transformovať výlučne na dobrovoľnej báze. A pevne veríme, že nedávny mediálny rozruch nepoškodil povest' inštitúcie, ktorá robí dobré menu Slovensku už 65 rokov a bola vyhlásená za naj dôveryhodnejšiu v rámci celej krajiny.

Martina Miterpáková

KALENDÁR BUDÚCICH VEDECKÝCH PARAZITOLOGICKÝCH PODUJATÍ

22. – 26. apríl, 2019

49th Jírovec Protozoological Days

Kostelec nad Černými lesy,
Česká republika

<https://www.protoday2019.com/>

6. – 10. máj, 2019

25th Helminthological Days

Rejčkov u Ledče nad Sázavou,
Česká republika

<https://hd2019.natur.cuni.cz/>

28. – 30. máj, 2019

BioMalPar XV: Biology and Pathology of the Malaria Parasite

Heidelberg, Nemecko

<http://bsp.uk.net/2018/10/23/bio-malparxv/>

26. – 30. august, 2019

XV International Conference on Trichinellosis (ICT-15)

Cluj-Napoca, Rumunsko

http://trichinellosis.org/uploads/First_flyer ICT.pdf

1. – 6. september, 2019

HydraConference on Parasitic Helminths – New Perspectives in Biology and Infection

Hydra, Grécko

<http://bsp.uk.net/2018/08/01/hydra-conference/>

9. – 12. september, 2019

25th Congress of the Polish Parasitological Society

Varšava, Poľsko

<http://www.25congressptp.pl/en/home>

2. – 4. október, 2019

5th International Meeting on Apicomplex Parasites in Farm Animals (Api-coWplexa)

Berlín, Nemecko

<http://bsp.uk.net/events/>

10. – 11. október, 2019

8th Conference of the Scandinavian-Baltic Society for Parasitology (SBSP)

Kodaň, Dánsko

<http://csbsp8evpc2019.eu/>

ZLOŽENIE AKTUÁLNEHO VÝBORU SPS PRI SAV

- **predsedníčka**

RNDr. Ivica Hromadová, CSc.

- **podpredsedníčka**

MVDr. Martina Miterpáková, PhD.

- **tajomník**

prof. RNDr. František Ondriska, PhD.

- **pokladníčka**

MVDr. Zuzana Hurníková, PhD.

- **členovia:**

Mgr. Veronika Rusňáková Tarageľová, PhD.

doc. RNDr. Michal Stanko, DrSc.

MVDr. Zuzana Vasilková

- **predsedníčka revíznej komisie**

MVDr. Daniela Antolová, PhD.

- **členovia revíznej komisie:**

doc. MVDr. Marián Várady, DrSc.

RNDr. Bronislava Víchová, PhD.

Redakčná rada:

Martina Miterpáková – hlavná redaktorka

František Ondriska – redaktor

Zuzana Vasilková – redaktorka a grafická úprava

Vydala:

Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV

Hlinkova 3

040 01 Košice

Tel: 055 63 344 55; Fax: 055 63 314 14

E-mail: sps@saske.sk

Web: www.saske.sk/pau/sps.html

Autori obrázkov na titulnej strane - pracovníci PaÚ SAV

© 2019 Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV, Košice